

(ISSN: 2602-4047)

Köse, M. (2022). Factors That Reduce Motivation to Learn History According to High School Students and Solution Suggestions, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 7(19), 2296-2356.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.640>

Article Type (Makale Türü): Research Article

FACTORS THAT REDUCE MOTIVATION TO LEARN HISTORY ACCORDING TO HIGH SCHOOL STUDENTS AND SOLUTION SUGGESTIONS

Meliha KÖSE

Assoc. Prof., Gazi University, Ankara, Turkey, melihakose@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9837-9087

Received: 14.06.2022

Accepted: 15.11.2022

Published: 01.12.2022

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the factors that reduce the motivation to learn history according to high school students (15-18 age) and to suggest solutions. The research is a qualitative case study. The study was conducted with 349 high school students studying in Ankara in the 2021-2022 academic year. The data of the study were obtained through a questionnaire form consisting of open-ended survey questions and the data were analyzed by content analysis. According to the findings, students have significant motivation problems towards learning history. Factors such as the qualification of the history course, inactive teaching techniques, teachers' attitudes and behaviors, curriculum, students' interest and attitude towards history course, and classroom environment reduce students' motivation to learn history. In the face of these factors, students try to make the course enjoyable, increase their personal interest and benefit from different teaching materials. According to the students, in order to increase the motivation to learn history, there is a need for active, entertaining lessons supported by different materials. Students' suggestions for increasing motivation to learn have long been discussed within the framework of the problems of history teaching. Despite the new approaches to history teaching, changing curriculum and textbooks, students still have motivation problem to learn history, which makes it necessary to re-evaluate history teaching in terms of practice.

Keywords: Motivation, learning motivation, history teaching, high school students

INTRODUCTION

Motivation, which means incentive and drive in Turkish, is derived from the Latin word "movere" meaning to move (Bayrakçeken et al., 2021). According to Dörnyei and Ushioda (2011), motivation is a dynamic state of arousal. This arousing state enables a person to choose and order his/her desires, to take action by using cognitive and motor processes, and has a directive, coordinating, empowering, and result-oriented effect. Motivation includes the reasons that lead to behaviors and explanations of these behaviors (Gopalan et al., 2017; Lefrançois, 1995; Luthans, 2011). According to Sabuncuoğlu and Tüz (1998), motivation is the process of engaging in behaviors that will provide satisfaction or lead to the goal in meeting the needs of individuals. Williams and Burden (2000), on the other hand, bring a cognitive definition to the word motivation. According to them, motivation is a state of cognitive and affective arousal, which maintains continuous intellectual and/or physical effort to achieve a predetermined goal or goals (Cited in Tu & Zhou, 2015, p.214). Motivation consists of three elements that ensure the initiation of behavior, directing the behavior to the goal and maintaining the behavior (Bayrakçeken et al., 2021).

In the literature, two types of motivation stand out as "intrinsic motivation" and "extrinsic motivation" (Aktaş, 2016; Ryan & Deci, 2000a). These are also considered as sources of motivation in terms of mobilizing the individual. According to Deci and Ryan (1985), who put forward the theory of intrinsic and extrinsic motivation, intrinsic motivation refers to engaging in an activity with a feeling of happiness and satisfaction. Extrinsically motivated behaviors are actions that fulfill desires such as gaining a reward or avoiding punishment. A person with intrinsic motivation takes actions and makes internal arrangements in line with his/her own wishes and values that will lead to inner satisfaction such as interest, curiosity and pleasure. In extrinsic motivation, there are external forces for the individual. The individual acts in line with external reasons by making these forces suitable for his/her own self with his/her own internal arrangements (Akbaba, 2006; Durmaz & Akkuş, 2016). The absence of intrinsic and extrinsic motivation is described as amotivation (Filiz & Demirhan, 2018). However, it is difficult for educators to classify motivation as intrinsic and extrinsic. Therefore, it is crucial to understand how both types of motivation affect each other (Saeed & Zyngier, 2012).

Motivation, which is the driving force in moving towards one's goals, has a very strong relationship with learning. According to Kullmann and Seidel (2000), motivation initially provides the power and energy required for the learner and it is not possible to reach the expected goal without motivation (Cited in İşigüzel, 2013, p.608). The motivation process starts with the urge of unsatisfied needs and the person cannot be motivated until the needs are stimulated. For this reason, the learning material should be valid in the learner's life and meet his/her needs. Otherwise, it is impossible to teach something by force (Seven & Engin, 2010). Schumann (2004), draws attention to the cyclical relationship between motivation and learning with the following sentences: "Positive emotions (motivation) positively affect the cognitive process; the cognitive process leads to new knowledge; the new knowledge learned strengthens positive emotions (motivation)" (Cited in İşigüzel,

2013, p.609). Accordingly, motivation is the most fundamental thing to consider and emphasize when it comes to education and training (Ames, 1990; Bayrakçeken et al., 2021). In the absence of learning motivation, it is impossible to realize the gains expected from education and training.

Learning motivation is that the learner finds the learning activities valuable and meaningful and benefits from this learning (Akbaba, 2006). Motivation is a strong emotion that gives learners a positive outlook on achieving an activity or task and sustaining their efforts, no matter how difficult (Gopalan et al., 2017). It is also known that there is a strong link between motivation and achievement and aspiration. Reluctance can arise from a lack of motivation. Failure or inability to achieve the desired results can lead to demotivation (Ryan & Deci, 2000a). A student's high motivation to learn makes him/her more active, successful and compatible in the educational environment. The opposite is the case with a lack of motivation (Akbaba, 2006; Gopalan et al., 2017). Students with poor learning motivation may experience problems such as a decrease in academic achievement, inability to focus on activities, self-confidence problems, and may have reckless attitudes towards learning (Bayraktar, 2015).

Despite its strong relationship with learning outcomes and academic achievement, motivation in the learning process can be observed not directly but through the analysis of specific behavioral sequences (Aktan, 2012; Bayraktar, 2015). Student's motivation to learn in the education and training environment is affected by intrinsic and extrinsic factors. Attitude and interest towards learning and achievement, student's attention level, personality traits, abilities, emotional, physical and social status, learning environment, teacher, teaching methods can be counted among these factors (Akbaba, 2006; Filgona, et al., 2020; Hatırlı & Duran, 2018; Slavin, 2013). For example, while students who have the opportunity to participate in the lesson maintain their motivation to learn, students who do not have the opportunity to participate in the lesson may have difficulty in keeping their motivation strong. While a teacher who has a positive attitude towards the students and uses active teaching techniques can keep the student's motivation alive, when he/she uses passive (traditional) teaching techniques and neglects communication with the students, he/she can have a negative impact on the learning motivation (Diepreye & Odukoya, 2019; Durmaz & Avaroğulları; Michel et al., 2009). In the educational environment, making use of various teaching methods and strategies is essential to keep students' motivation high, which is affected by many factors. First of all, the course objectives should be clearly defined and the importance of the course should be emphasized. The teacher's arousing students' interest and curiosity, encouraging them about their homework and responsibilities, avoiding emotional reactions, guiding them with constructive criticism and praise positively affect their motivation. Making the necessary learning environments, facilities and resources available to students, assigning responsibilities according to their abilities and capacities, treating each student with care and attention, being a role model, providing proper guidance, using interesting and stimulating teaching methods/materials, encouraging healthy competition

among students are important for strong learning motivation (Akbaba, 2006; Bayraktar, 2015; Durmaz & Avaroğulları, 2016; Filgona et al., 2020; Rehman & Haider, 2013; Seven & Engin, 2010; Wlodkowski, 1978).

It is noteworthy that the researches on learning motivation in education address the issue with different dimensions. Some of the studies in this field reveal the impact and importance of motivation on learning (Akbaba, 2006; Filgona et al., 2020; Seifert, 2004; Stirling, 2014). A number of the studies address students' motivation levels towards courses (Børhaug & Borgund, 2018; Cutajar, 2020; İşigüzel, 2013; Kaçar, 2019; Takahashi, 2018). The relationship between academic achievement and motivation is the problem of some researches and they show the importance of strong motivation in academic achievement (Akhtar et al., 2017; Alkan & Bayri, 2017; Alhadi & Saputra, 2107; Filiz & Demirhan, 2018; Imhof & Spaeth-Hilbert, 2013). While some studies discuss the strong influence and the role of the teacher in student motivation (Aktan, 2012; Ilgar, 2004; Koca, 2016; Sürücü & Ünal, 2018), several researches handle the motivation and motivation sources in education (Aktaş, 2016; Ergür, 2002). The relationship between learning environment/classroom management and motivation (Bayraktar, 2015; Chua & Karpudewan, 2017; Gherasim et al., 2011; Taşgın & Tunç, 2018) is an another topic for the motivation studies. These studies reveal the importance of teachers' attitudes and behaviors towards to the students and proper learning environment in motivation.

Students' perception of the history courses as boring and memorization is a serious problem. For this reason, learning motivation occupies a crucial place in history teaching and is an issue that needs to be emphasized (Fielding 2005; Frederick, 1993; Kaya & Demirel, 2010; Kaur, 2019; Yalavuz, 2006). With this perception, it is unrealistic to assume that students have a strong motivation to learn about history courses. The lack of active teaching methods in the lessons, problems with textbooks and history programs, traditional attitudes and approaches of history teachers have a negative impact on motivation to learn history (Bal, 2011; Kaur, 2019 Mary & Familugba, 2021). However, the problems encountered in history teaching are considered specifically as problems of history teaching rather than motivation. The researches show that if these problems are solved, students' motivation to learn history will increase (Fielding, 2005; Frederick, 1993; Kaur, 2019; Kırpık, 2009). Recently, a number of studies in the field of history teaching have addressed the issue of motivation. The researches in the field of history generally seek to determine the impact of active teaching methods and entertaining history teaching approaches on students' motivation to learn history. Cutajar (2017), in his research that directly addresses motivation in history teaching, evaluates the effect of moving images used in the lessons on students' motivation. Cutajar (2020) has a second study dealing with the same topic. Bahadır (2022), examines the effect of digital storytelling activities on history learning motivation. In conclusion, he reveals that the digital storytelling application increases students' motivation to learn history. Kaur (2019), who discusses methods increasing motivation in history teaching, draws attention to the positive effect of active teaching methods on students' motivation to learn history. Moreno-Vera, Ponsoda-López de Atalaya, and

Blanes-Mora (2021), who examined the motivation of prospective teachers towards history teaching with comics, stated that comics are more motivating material than history textbooks.

In Turkey, it is noticed that the studies on learning motivation are limited in history teaching, and motivation is mostly handled through teaching methods and techniques. Factors that reduce motivation in history teaching are open fields to research. To know the factors that reduce motivation has a great importance to increase learning motivation and to find the necessary solutions. This study aims to reveal the factors that decrease high school students' motivation and to determine solutions developed by them to increase learning motivation in history lessons. The suggestions offered by the students which increase their motivation to learn history were also discussed. For this purpose, the answers of the following subproblems were sought. The findings of the research were interpreted within the framework of these problems:

- To what extent does the lack of motivation or desire to learn in history lessons affect students?
- According to high school students, what are the factors that reduce students' motivation to learn history?
- What kind of solutions do students develop against the lack of motivation in history lessons?
- According to high school students, how can students' motivation to learn in history lessons be increased?

METHOD

In this section, research model, study group, development of the data collection tool, data collection and data analysis are addressed.

Research Model

This research is a qualitative case study. Qualitative researches provide flexible opportunities for realistic and holistic understanding of events in natural environments (Karataş, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2016). In a case study, the "targeted situation/phenomenon" is examined and handled in detail within its natural framework with "why" and "how" questions (Yin, 2003). In addition, in such studies, the factors affecting a situation are addressed in their entirety (Yazıcıoğlu, 2011). Therefore, qualitative method was preferred to elaborate on the factors that decrease high school students' motivation to learn history and the solutions developed by them to increase their motivation in this study.

Study Group

The study group consists of 349 high school students studying in Ankara in the 2021-2022 academic year. Maximum variation sampling was used in this study. According to Yıldırım and Şimşek (2016), the aim of maximum diversity sampling is to create a relatively small sample and to reflect the diversity of individuals who

involve in the problem under study. This diversity allows the researcher to reach broader results (Balci, 2015). Firstly, for maximum diversity in the study, it was ensured that the schools selected were from different districts of Ankara. The schools are located in Çankaya, Keçiören, Sincan, Pursaklar and Yenimahalle districts in Ankara. Secondly, the schools with different types and programs were selected to provide diversity. The fact that the students participating in the survey are at different grade levels also contributes to maximum diversity. Information about the study group is given in Table 1 and Table 2 below.

Table 1. Sampled Schools and Number of Students

School	N
Sincan Anatolian Imam Hatip High School	39
Private Nene Hatun Schools	80
Mimar Sinan Vocational and Technical Anatolian High School	55
Yeni Nefes College	136
Hacı Ömer Tarman Anatolian High School	39
Total	349

According to Table 1, 349 high school students from 2 private and 3 public schools participated in the study.

Table 2. Distribution of the Students Participating in the Study According to Gender and Class Variables

Variable	subcategories	N	%	Total (N)
Gender	1.Female	223	63.8	349
	2.Male	126	36.1	
Grade	9	104	29.7	349
	10	48	13.7	
	11	109	31.2	
	12	88	25.2	

According to Table 2, 63.8 percent of the participants are female and 36.1 percent of them are male. 29.7 percent of the students are 9th grade, 13.7 percent of the students are 10th grade, 31.2 percent of the students are 11th grade and 25.2 percent of the students are 12th grade.

Data Collection Tool and Development

In the study, an open-ended questionnaire form consisting of four questions was developed in order to learn the factors that reduce students' motivation to learn in history lessons and students' solution suggestions. Open-ended questions were preferred in the questionnaire because these kind of questions enable the collection of unbiased and detailed answers (Büyüköztürk et al., 2016). At the same time, participants can better reflect their thoughts and perspectives through open-ended questions. Thus, it is possible to reach more comprehensive data on the subject (Büyüköztürk, 2005).

In the first stage of the data collection tool, a draft consisting of eight questions was prepared. In order to ensure the content and construct validity of the questionnaire, the opinion of 6 experts, 4 from the field of

history teaching, 1 from the field of measurement and evaluation and 1 language expert were received. For the expert opinion, a two-choice format was used as appropriate/valid and not appropriate/not valid. Experts are expected to show a 90-100% level of agreement on the validity of each question (Büyüköztürk, 2005). While four questions were included in the form in which the experts showed a level of agreement in the range of 90-100%, four questions were removed because they were in the range of 35-50%. The final data collection tool consists of the following questions: "How much does the lack of motivation in history lessons affect you?", "What are the factors that decrease your motivation to learn history?", "What do you do to overcome the factors that decrease your motivation to learn history?" and "How do you think students' motivation to learn history can be increased?" The pilot study was conducted with 50 students from a public school in Ankara who were not included in the study group. It was determined that the students understood the questions and answered them adequately. Thus, the suitability of the data collection tool for the purpose of the research was confirmed.

Data Collection

In order to obtain data, the survey was conducted in the 2021-2022 academic year. Before the data collection process, the ethics committee approval numbered 7153 was obtained on 05 April 2021 meeting of the Ethics Commission of Ankara Social Sciences University. The actual application was conducted on 349 high school students. The data collection process was carried out by the researcher. 40 minutes (one course hour) was given to the students to fill in the questionnaire forms. The researcher was present in all classes during the data collection process and made the necessary explanations to the students.

Data Analysis

"Content analysis" was used to analyze the data. Content analysis is the systematic analysis of oral and written texts (Demirci & Köseli, 2014). In this way, the text can be subjected to deep processing and the implicit content in the text can be revealed. The researcher also gets the principles of reading the text objectively with content analysis. Therefore, content analysis was preferred in the study in order to analyze the data obtained from high school students through an open-ended form in depth, systematic and objective manner.

The four stages of content analysis consist of coding the data, finding themes, organizing codes and themes, defining and interpreting the findings (Bilgin, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2016). The data obtained through open-ended questions were first coded in accordance with the content analysis method, and categories and themes related to the coding were determined. The findings are presented as themes and codes. Female students in the sample were coded as K1, K2, K3..., male students were coded as E1, E2, E3..... The opinions of the students were reflected with these codes in the study. Only the frequencies of the participants' opinions reflected in the coding are given in the tables since the percentage rates given may be misleading due to the presence of more than one view of a participant in the same table.

The reliability of content analysis depends on the coding process to a great extent. This requires two different coders to code the same text in the same way or the same coder to code the text in the same way at two different times (Bilgin, 2014). In this study, in order to ensure coding consistency during data analysis, the researcher coded the text twice with an interval of one month. Miles and Huberman's agreement formula ($\text{Reliability} = \frac{\text{Agreement}}{\text{Agreement} + \text{Disagreement}} \times 100$) was used to compare between the two codings (Miles & Huberman, 1994). The agreement rate between the two codings was 0.93 one of the most important strategies to provide the internal reliability of the research is to present the data with direct quotations with a descriptive approach (Yıldırım & Şimşek, 2016). The opinions of some of the students are directly quoted to provide the internal reliability of the research and to support the data reflected in the tables.

FINDINGS

In this section, the answers given by high school students were analyzed to reveal their views on the factors that reduce their motivation to learn history and their suggestions for increasing learning motivation. Primarily, the extent to which students' lack of motivation to learn history affects them was examined. The findings are presented in line with the subproblems.

The Level of Impact of Lack of Learning Motivation in History Courses on Students

In the first subproblem of the study, the extent to which lack of motivation affects students was determined. The opinion of the students on the question are presented in Table 3 below.

Tablo 3. The Level of Impact of Lack of Learning Motivation in History Lessons on Students

Student Opinions	Female Student		Male Student	
	f	%	f	%
Affects a lot	120	54	50	40
Does not affect	52	23	48	38
Partially affects	51	23	28	22
Total	223	100	126	100

According to Table 3, 54 percent of the female students are highly affected by lack of motivation. 23 percent of the female students are not affected, while 23 percent of them stated that they are partially affected. On the other hand, 40 percent of the male students are highly affected by the lack of motivation, 38 percent of them are not affected and 22 percent of them are partially affected.

It is seen that the students who are highly affected by lack of motivation develop negative attitudes towards history course. Following statements reveal this fact: "It kills my desire to study" (K12), "It affects me so much that I don't want to learn our own history" (K25) and, "It affects me a lot. My God!, what good is history for me?" (K122).

The Students with high learning motivation have a strong love for their teachers and accordingly do not experience learning motivation problems in history lessons. Therefore, they are not affected by lack of motivation. These sentences can be given as examples for the opinions of the students: "I have a strong desire to learn because I love my teacher very much" (E93), "It does not affect me because I like the history lesson and my teacher very much" (E107).

The students who stated that the lack of motivation partially affected them associate the motivation problem with their own individual efforts. For example, E21 says, "It affects me partially. Everything depends on myself" and K135 "It affects me moderately. When I go home, I have to work on my own."

Factors Reducing Students' Motivation to Learn History According to High School Students

In the second subproblem of the study, the factors that reduce students' motivation to learn history according to high school students were evaluated. The factors reducing motivation were considered as internal and external and the findings were reflected in Table 4 and Table 5 below.

Table 4. Internal Factors Reducing Students' Motivation to Learn History According to High School Students

Themes	Codes	-f-
	Student's distraction	19
Student	Student's lack of interest in learning history	17
	Mental and physical condition of the student	13
	Student's lack of cognitive skills and basic knowledge	12
	Student's tendency towards science courses	6
	Total	67

In Table 4, which reveals the internal factors that reduce students' motivation to learn history, "student" is the only one theme with a frequency of 67. In this theme, student's distraction has the strongest effect on decreasing their motivation to learn history. For example, for E89, K171, K172 and K218, especially "distraction" is the main reason for decreasing motivation. According to Table 4, another factor that decreases students' motivation to learn history is student's lack of interest and love for history. K157 and K158's statements "I don't like history" can be given as an example for this situation. There is a similar situation for E52, K15 and K128, who explained the reason for low motivation as "History lesson does not interest me." The mental and physical condition of the students is another factor that reduces their motivation to learn. In particular, students' lack of sleep, coming to class sleepy, and feeling sleepy during the lesson reduce their motivation to learn. For example, K11, K7, K10 and K137 explained the reason for low motivation as "I am sleepy". According to Table 4, the lack of cognitive skills and basic knowledge of students has a negative effect on learning motivation. The following students' sentences reveal this problem: "I am not very good at interpretation questions" (K19), "I can not keep the dates in my mind" (K106 and K130), "It is difficult to put the events in order" (K173), "It is a problem to forget what I have learned" (K221). As it is understood from the

statements students' deficiencies and difficulties in memorization, interpretation, recall, chronological thinking are the factors that reduce their motivation to learn.

According to the table, the students' lack of basic and background knowledge makes it difficult for them to understand new topics and reduces their motivation to learn. For example, the problem is for E90, K178 and K207, the lack of basic knowledge in history from previous years. Apart from these, the students who like the science lessons do not show interest in history, which is a social course. E9 expresses this situation as "My interest in the science lessons affects my motivation." According to E4, E5, K8, E10, E73, and K96, "Tendency towards science lessons, inclination for science " decreases the motivation to learn history.

Table 5. External Factors Reducing Students' Motivation to Learn History According to High School Students

Themes	Codes	-f-
Teaching Methods and Techniques	Failure to explain the course/subject fluently and interestingly	40
	Continuous writing in class	9
	Lack of visuals	7
	Lessons are not supported with different activities and studies	4
	No use of computers and videos	4
	Teaching history by rote	3
	Too much homework	3
	Teaching Lessons without taking notes	2
	Moving on the next topic without understanding the previous topic	2
	Not using stories and legends in the lesson	2
	Lack of a textbook	2
	Judging everything	1
	Making the students memorizing but asking them interpretation questions	1
	Interpreting historical events with fixed ideas	1
Total	81	
History Course	Being a memorization lesson	25
	Regarding history lessons as boring and monotonous	16
	Being a social science (non-math course)	13
	Being a lesson about the ancients	1
	Lack of importance to history	4
Total	59	
Classroom Atmosphere / Discipline	Noisy classroom environment / unnecessary talking	37
	Classroom environment/conditions	15
	Disagreement between students in the classroom	1
	Total	53
Teacher	The teacher himself/herself/attitude/manner	20
	Teacher's instruction method (speaking)	15
	Total	35
Program and Content	Extensive, complicated and boring topics	16
	Some unnecessary information/overload of information	8
	Not every topic is interesting	7
	Too much subject similarity	2
	Frequent program changes	2
	Total	35
Distraction Factors	Environmental factors	5
	Allocating history courses on the last hours in the schedule.	4
	Technology/television/phone	1
	Total	10

According to Table 5, external factors reducing students' motivation to learn history are grouped under 6 themes. These themes are teaching methods and techniques with 81 frequencies, history course with 59 frequencies, classroom atmosphere/discipline with 53 frequencies, teacher with 35 frequencies, program and content with 35 frequencies, and distractions with 10 frequencies.

The first theme, teaching methods and techniques, has a great impact on students' motivation to learn history. Especially, it is a serious problem that the subject matter/lesson is not explained fluently and interestingly by the teachers for many students. For example, K105 says, "I am not impressed when teachers speak with monotonous." At the same time, reading the subject from the textbook, boring lecturing way (K54, K109, K194, K215, E71) and explaining the subjects without arousing curiosity (K25) are among the demotivating methods of the instructions mentioned by the students. According to Table 5, students experience motivation problems due to taking notes in the lessons continuously. E87's expressions clearly affirm this situation: "A teacher who use only book in teaching or dictate the students can not get to the students to love the lesson." K26, E18, E22, E27, E27, E126 and K198 are among the students who stated that only writing/dictating in the lesson reduces their motivation. The lack of visuals in teaching is another issue that students draw attention to in terms of reducing learning motivation. K216 expresses the reason for the decrease in motivation as follows: "The lack of interesting visuals and videos." E119, on the other hand, states his opinion as "The teaching of the lesson is very ordinary. it should be supported with visual elements." Inadequacy of visual elements in teaching is also a motivation problem for students such as K2, K99, K101, K102, K110. The fact that the lessons are not supported by different activities and works is also reflected in the table as one of the situations that reduce student's motivation. For K118 and E120, "Inadequate materials" is the factor decreasing motivation to learn in history lesson. K220 says "The lack of activities reduces my motivation." For K102, K110, E126, and K216, a lesson taught without using computer and videos affects interest and motivation in the classroom negatively. E76, K95 and K151 have the opinion that the rote learning is a main problem for motivation. The following statements of E76 can be given as an example for this situation: "Teaching history with a rote memorization system, pushing students to memorize." For K13, E62 and K193, "The excessive amount of homework reduces motivation." For example, K193 expresses the problem related to homework as follows: "Not having time for other favorite subjects because of the constant homework." Apart from these, some of the students also expressed that the lessons are taught without taking notes (K135, K161, K184), moving on to the next topic without understanding the previous topic (K47, K52), not using stories and legends in the lessons (K2, K134), judging everything (K214, K223, K196), making the students memorizing and asking them interpretation questions in exams (K96) and interpretation of historical events with narrow-minded and fixed ideas (E75) are the problems which reduce motivation of the students to learn history.

The history course and accordingly, the students' attitude towards it as an important factor that decreases learning motivation, is the second theme of Table 5. The most frequently mentioned factor regarding the

qualification of the history course is that it is a memorization lesson. Emphasizing that history is a memorization course, E8 say "My desire to learn decreases because it requires too much memorization." K21 reveals her thoughts as "I don't like it because it is a memorization lesson." "Monotonous and boring history course is a problem" for K2, E14, K138 and K159. According to Table 5, history is a non-math course (social science) which reduces students' motivation to learn history. The following words of K64 can be given as an example for this situation: "Since it is a social science course, I feel sleepy sometimes." K65 has no interest in social science courses and reveals her opinion with the following words: "I don't like history. I have such a feeling towards non-math fields (social science fields)." For K60, the reason of demotivation is that "History tells about the people of the past" according to K96, E82, E84 and K154, "Not giving the necessary importance to history" is a motivation problem.

The classroom atmosphere and discipline is one of the most frequently mentioned problems by students according to Table 5 as the third theme. Noisy classroom environment and unnecessary conversations are problems in terms of learning motivation and affect students negatively. E109 expresses this situation as "Too much noise in the classroom reduces my desire to learn." K204 emphasizes the negative effect of noisy class environment on motivation by saying "The noise in the class affects our understanding directly with a lack of motivation, you get emotionally away from the lesson." Another situation that reduces motivation in the learning environment is the classroom environment and conditions. For example, K62 says, "I feel sleepy in the class, our classroom is extremely hot and sweltry." K56, K61, E37, K99, K111 can be counted among the students whose motivation decreased due to the negative effects of the classroom environment and conditions. On the other hand, K117 expresses "Disagreement among the students in the class" as a factor for low motivation to learn history.

The teacher is the fourth theme of Table 5 as a demotivation factor to learn history. Some of the students directly attribute the decrease in their motivation to learn history to the teacher factor. For example, K91 says "The teacher is the most significant factor for me and I could not like history courses throughout my primary and secondary school life." E114 expresses his views on this issue as follows: "For me, the most important factor affecting motivation is the teacher." According to some of the students, the attitudes and behaviors of the teachers in the lessons reduce students' motivation to learn history and have a strong effect. For K94, "The teacher's character" and for K192 "Fun and cheerful teacher" are important. E92 states this effect as "Teacher's reluctance in their work." According to the table, the methods and techniques used by the teachers in the lessons have a considerable impact on the student's motivation to learn history. Especially the teaching method of the teacher has a strong effect. E61 emphasizes "the speed of the teacher's speech", K208 and K115 draw attention to "the teacher's expression/speaking technique". E62 says that "Even the teacher's voice affects me". In these sentences, students point to teaching methods and techniques, but especially highlight the teacher factor.

The fifth theme of Table 5 is history program and content. In this theme, according to the students, extensive, complicated and boring topics and unnecessary information/excess information are important problems. For example, for K92 and K93, "The fact that history is naturally a long period and has many topics and details" is tiring and demotivating for history teaching. According to the table, in addition to extensive, complex and boring topics, the excess of information in history also negatively affects students' motivation to learn. Information overload is a density confusing and demotivation for students. The following opinion of the students reflect the problem in history courses: "There are many sultans, wars, periods" (K103), "There are many different terms, names and dates" (K58, K174). According to the table, another problem about demotivation is that not every subject attracts students' interest. K68's sentence is an example for these factors: "We want to learn real/true historical information, things that will interest us" and K80 expresses her thoughts as follows: "I would get disconnected from the lesson if the subject is not interesting." In this way, they point out the importance of the subject for their own learning motivation. For K86 "History of the Republic of Turkey" and for E66 "Turkish history" is interesting. Other topics do not engage their attention. Thus, they emphasize the relationship between their interests and motivation. The similar topics in history programs reflects on the table as another factor reducing students' motivation to learn. "Lack of subject integrity and repetitive/similar subjects" (K95) and "Learning the same subject for years" (K35) is one of the factors that affects the students' learning motivation adversely. According to K33 and K36, the subjects have become boring with the program changes and this decreases their motivation to learn history.

Distracting factors are reflected in Table 5 as the sixth theme. These are environmental factors, allocating history courses on the last hours in the schedule and technology/television/telephone. K34, E85, E104, K182 K34, E85, E104 and K182 indicate "friends' environment" as a motivation problem. Allocating history courses on the last hours in the schedule is a demotivation factor for E81, E88, K195, K222. Because they have difficulty in paying attention in history lessons at the last hours. For E25, "technology, television, telephone" decrease his motivation to learn in the lesson.

Solutions Developed by High School Students Against Lack of Learning Motivation in History Courses

The third subproblem of the research is the question of what kind of solutions students develop against the lack of motivation in history courses. The findings related to this subproblem are given in Table 6 below.

Table 6. Solutions Developed by Students for Lack of Motivation in History Courses

Themes	Codes	-f-
Using Affective Learning Strategies	Avoiding/ignoring the problem situation	99
	Trying to make the lesson enjoyable/fun	14
	Trying to understand and learn the lesson/topic	14
	Trying to love history and arouse interest and curiosity in history	8
	Feeling obliged to learn history	6
	Visualizing the historical event / Feeling in the event	5
	Study only the topics that interest the student	4
	Studying by narrating historical information	4

	Trying to stay awake and energetic in class	4
	Valorizing history	2
	Trying to feel self-confident	1
	Total	161
Using iteration, comprehension and organization strategies in learning	Repetition/re-study, memorization	35
	Attentive, focused listening	31
	Studying more, coming to class prepared	17
	Doing test/ study for exams	11
	Note taking and summarizing	10
	Attendance in class	3
	studying by coding	2
	Highlighting important points	1
	Explaining topics with their own thoughts	1
	Printing out small notes and sticking them on the wall	1
	Total	112
Using Different Materials	Reading historical novels, stories, books and articles	13
	Conducting research/utilizing other resources	11
	Watching video	10
	Watching historical movies, TV series and documentaries	9
	Total	43
Organizing the Learning Environment	Attempting to silence/quiet the class	10
	sitting in a front desk	1
	Total	11
Teacher Support	Talking to/being close to the course teacher	4
	Getting support from teachers who explain better	3
	Total	7

In Table 6, the opinions of the students are grouped under 5 themes. These themes are using affective learning strategies with 161 frequencies, using repetition, interpretation and organization strategies in learning with 112 frequencies, using different materials with 43 frequencies, organizing the learning environment with 11 frequencies and teacher support with 7 frequencies.

According to the first theme of Table 6, it is understood that students mostly tend to use affective learning strategies in the lack of learning motivation. However, a significant number of students show a tendency to avoid and ignore the problem related to their low motivation to learn history. The following statements of the students demonstrate the problem: "I eliminate all problems by sleeping" (K11), "I don't want to understand" (K6), "I don't bother and go with the flow", K9 "I do nothing" (K8). And E70 says that "I don't know what to do, so I don't do anything." The most emphasized affective strategy by the students to increase learning motivation in history courses is to try making the lesson enjoyable and fun. For example, E14, K20, K55 and K210 stated that they try to make the lesson and the subject fun for themselves. Trying to understand and learn the subject is one of the strategies used by students to increase their motivation to learn history. Students explain their efforts as follows: "I try to listen and understand the lesson" (E13), "I try to learn more" (K110), "I force myself to learn" (K133). Another learning strategy used by the students in the table is to try to increase their interest and curiosity towards the history courses. For this learning strategy, the following sentences of the students can be given as examples: "I am trying to love history" (K4) and "I try to catch the parts of history that interest me" (K67, E115). Feeling obliged to learn history, in other words, trying to regard history learning as a need is

one of the affective strategies used by students to increase their motivation. Some students associate this obligation with the university entrance exam (K1), others with the idea that Turkish youth should know their history (E15, E98, K21). The other affective strategy used by the students in the table is to try visualizing the historical event and to feel himself/herself in historical event (K105, E80). Thus, students visualize the historical period that seemed distant to them by picturing information in their minds. Apart from these, some of the strategies used by the students are as follows: Studying only the subjects they are interested in (K151), making the subject entertaining by narrating it in their mind (K93), trying to stay awake and energetic in the lesson (K104), trying to feel self-confident (E102). The following sentences of K209 point out that some students try to increase their learning motivation by attribute value to history: "Learning history is the duty of every Turkish youth. I try to do my duty as best I can. I will protect the trust of my ancestors as much as I can."

The second theme in Table 6 is the use of repetition, interpretation and organization strategies in learning. In this theme, the most common strategy used by students to strengthen their learning motivation is repetition/re-study and memorization. For K31 and E55 "Trying to repeat the lesson", for K70 "studying based on memorization" and for K198 "memorizing a lot" is a solution to increase learning motivation. And also, their solutions reinforce the perception that history courses are based on memorization. One of the most preferred methods by the students is to listen by concentrating and paying attention to the lesson. For example, E8, K57, E90, and K202 stated that they listened more attentively and focusedly. On the other hand, E39, E64, E123, and K222 prefer to study at home, especially before the lesson and to come prepared to the class. Another strategy used by students to keep their motivation strong is to do tests and study for exams. K35 expresses this situation as "Even if I get bored, I continue to study and do tests." For E52 and K106, doing tests and studying for exams is a means of increasing motivation. According to the table 6, other solutions of the students about demotivation in learning history are these: to take notes, to summarize the subjects (K12, K36), to attend the lesson not to sleep" (E94), to study by coding (K145), to highlight the important points of the information with colored pens (K114), to explain the topics with their own thoughts (K121), to write small notes and sticking them on the walls in the room (K218). In these statements show that the students underline the repetition and attention learning strategies to keep their motivation strong.

Using of different materials is the third theme of Table 6. In this theme, it is seen that students mostly prefer to read historical novels, story books and articles in order to increase and maintain their learning motivation towards learning history. For example, K2 says "I read stories and refer to research on the topics." Among the students who want to solve their motivation problem by reading historical novels, stories, books and articles are E11, K33, K136, K175. One of the reflected students' solutions in the table is to do research. Some students increase their learning motivation by researching about historical subjects. K154 expresses her effort as follows: "I make an effort to search for sources that write and explain history correctly." E76 also thinks that he keeps his learning motivation through researching historical facts. However, in these sentences, it is also

perceived that students have a problem of trust in the historical knowledge they learn it in schools. K53, K160, E126, E98 are among the students who try to increase their learning motivation by reviewing the subject via videos, watching motivational videos and doing research on the internet. According to the table, the way of enhancing the learning motivation to history for some students is to watch historical movies, TV series and documentaries. K25, one of them, expresses this as follows: "I watch movies about our history. I examine the clothes of the that period." Some students stated that they like watching documentaries and historical series and try to learn history in this way (K95, E101).

The fourth theme of Table 6 is organizing the learning environment. According to the table, trying to silence the class is the most prominent behavior of the students related to organizing the learning environment. E120's statement "I try to make the classroom a quiet environment" and K196's statement "I warn people distracting my motivation" can be given as examples. As to E123 tries to keep his motivation strong by sitting in the front row of the classroom.

The fifth theme of Table 6 is teacher support. According to the table, some students try to increase their motivation by getting support from teachers. This can be talking to their course teacher or it can be getting help from other teachers who explain the subjects better. For example, E91 says "During the breaks, I would go to the teachers who explain the subject better." K180 and K208 are also among the students who talk to teachers and try to understand the lesson through different teachers.

Apart from the above themes, 41 students who participated in the study stated that they do not do anything because their motivation for learning history are strong and they do not have any motivational problems. It is understood that these students have an intrinsic motivation towards learning history. K22 who says "I do nothing because my desire to learn has not decreased" can be given as an example for this situation. Likewise, K46 and E45 have a strong motivation to learn history, there is nothing to overcome for them.

High School Students' suggestions to Increase Learning Motivation in History Courses

In the fourth subproblem of the study, the suggestions of the high school students to enhance learning motivation in history lessons were discussed. The suggestions of students on the problem are given in Table 7 below.

Tablo.7 Students' suggestions to Increase Motivation to Learn History

Themes	Codes	-f-
Teaching Methods and Techniques	Making the lesson more enjoyable	73
	Use of materials that appeal to visual and auditory senses	46
	Teaching with facilitation	39
	Explaining the course in an interesting and intriguing way	33
	Watching historical movies/series/documentaries/videos	30
	Trips to historical sites/museums	27
	Teaching the lesson with games and activities	22

	Narrating the subject with stories	20
	Reenactments and theater	11
	Explaining the importance and value of history	10
	Objective teaching of history through evidence and documents	4
	Processing in the form of question and answer	3
	Processing in a conversational style	3
	Book reading	3
	Teaching the ability to comment	1
	Not teaching history for future exams.	1
	Evaluating of knowledge through oral exam	1
	Total	327
Teacher	Teacher's positive approach to the students / making students love himself/herself	16
	Fluent and entertaining teaching by the teacher	15
	Encouragement of students' participation in the lesson by the teacher	4
	Total	35
Learning Techniques	Self-revision/doing test/study by herself/himself	15
	Total	15
Program Content and Course Hours	Arrangement of course times	5
	To Teach subjects that interest students	3
	Organizing textbooks	3
	The program without similar and boring topics	2
	Not changing the program every year	1
	Total	14
Learning Environment	Ensuring silence in the classroom	5
	Coolness in the classroom (not hot)	4
	Total	9

Table 7 consists of 5 themes. These themes are teaching methods and techniques with 327 frequencies, teacher with 35 frequencies, learning techniques with 15 frequencies, program content and course hours with 14 frequencies and learning environment with 9 frequencies. Teaching methods and techniques, reflected in the table with 327 frequencies, is the most emphasized topic in terms of learning motivation. This also reveals the strong impact of teaching methods and techniques on learning motivation. In general, it is noticeable that the table contains suggestions for each component of the teaching process.

In the first theme of the table, teaching methods and techniques, students primarily emphasize that history should be taught entertainingly. For example, E8, K15 and K16 say that history should be taught "in a fun and more motivating way". According to the students, more use of visual and auditory materials in history lessons and the appeal of these materials to all senses can increase learning motivation. K65 explains her opinion as follows: "Factors that affect visual and auditory senses can be used. Such as pictures, figures, music." Another suggestion in the table is to support the lesson with visuals. Since visuals appeal to all senses, they will increase the desire to learn and make the information more memorable (K67, K172 and K175). Another suggestion reflected in the table and expressed by the students is to teach boring, complex and intense history subjects with facilitating methods. K121's opinion on this issue is as follows: "A subject taught in the history lesson

should not be prolonged and the important points should be given by itemizing and coding." In this way, the subject will be more attentive and easier to learn. Some students, such as K18, K30 and K99, make the same suggestion. Explaining the subjects gradually (K142), simplifying the information and reducing the dictating (K21, E27) and giving breaks in the lessons (E6) are the facilitation methods suggested by the students. According to the opinions of the students, one of the methods to be used to increase learning motivation is to explain the lesson in an interesting and intriguing way. The following statements of E59 can be given as an example for this suggestion: "I think the love of history is something that is inside of people, but in order to make the lesson more enjoyable, the boxes including interesting events related to the subject can be added with the title of "Did you know this?" into history textbooks or teachers can tell interesting stories about the subjects to us." Attractive and remarkable pictures related to the subject can also be used for this purpose (E67). At the same time, videos, films and documentaries should be watched in order to ensure that the history lessons are enjoyable and interesting for the student and to enrich the lessons (K92, K18, E45, K218). Another opinion of the students on enhancing learning motivation is to organize cultural trips to historical places and museums (K17, K3, E28, E39). In the Table 7, teaching the lesson with games (K58, K82, K156, K187), teaching lessons with narrating or stories (K84, K130, K134, E113), reenactments and theaters in the lesson (E77, K118, E99) are the methods and techniques that increase motivation to learn history. And also, teaching history through its importance and value is also substantial in terms of motivation for students. For example, K63 says, "First of all, students should be taught the importance of learning their own history. A nation that does not know its history cannot shape its future. I think that if a student learns about the heroes of his/her history, his/her motivation will increase and his/her interest in the lesson will increase." Similarly, E44, K91, K173 and E126 suggest that "History should be taught not only as a lesson, but also as an important part of life and for the future." According to the findings, other suggestions of the students to strengthen motivation to learn history are as follows: teaching history with historical evidences such as memoirs, books, letters (E12, E22, E75, E82, K79), using more question-answer techniques in the lesson and teaching it in a conversational atmosphere (K176, K212), giving students the ability to make comments (E76), not teaching history for the exams (K28) and measuring student knowledge with oral examinations (K5).

The second theme of Table 7 is the teacher. In this theme, students emphasize the teacher's attitude and approach in the lesson, communication skills and expression style. According to the table, one of the most important points in terms of learning motivation is that teachers should behave positively and kindly towards their students to win their affections. E81 expresses his opinion about this issue as follows: "First of all, teachers should be sympathetic, optimistic and tolerant. Because if a teacher is liked by the students, the lesson will be more fun." For K180, "The teacher needs to treat every student with individual attention and understand how she/he can learn." K1 emphasizes the strong influence of the teacher on learning motivation in her views that "Even if the history course does not loveable by students, thanks to a successful, knowledgeable teachers, it is getting out of being a hated course by everybody." For students, it is essential

that the teacher makes the lesson interesting (K75) and encourages student's participation (E79, K214, K223) in terms of learning motivation.

Table 7 includes learning techniques as the third theme. The student's own efforts and their personal endeavors come to the forefront in this theme. A few self-learning techniques which can be applied to enhance motivation are suggested by the students. For example, K53 says, "Subject repetition and homeworks should be done." And some students reveal their opinions as follows: "We should do tests a lot" (K146), "We should make ourselves psychologically curious" (E94), "If someone does not listen the lesson in the classroom, he/she should study at home" (E60).

The fourth theme of Table 7 is program content and course hours. One of the suggestions related to this theme is the organization of the course hours. According to E32, K59 and E105, history lesson hours should be increased. However, K206 and K218 think that it should be reduced. For increasing motivation to learn history, a number of the students present these opinions: subjects that interest students should be taught (K68, K81, K164), history textbooks should be instructive, explanatory, shorter, clearer, more colorful and comprehensive (K12, K136, K211). The suggestions for the history curriculum in the table are that history programs should be free from similar/ repeat, boring subjects. And also the history curriculum should not be changed often (K35, K96, K149).

Suggestions regarding the learning environment, draw attention in the Table 7 as the fifth theme. According to the students, quite and cool classroom environment is a need for the strong learning motivation (K62, K69).

Apart from the above themes, 22 of the students who participated in the research stated that they did not know how to increase their motivation towards learning history, and 13 students did not give any answer. 11 of the students answered the questions irrelevantly. In total, 46 of students did not have any suggestions on how to increase learning motivation in history lessons.

CONCLUSION and DISCUSSION

Learning motivation, which has a strong impact on students' benefit from educational activities and achieving their desired goals, can be influenced by many factors. Knowing the factors that decrease or increase learning motivation is highly important in regards to understanding the motivation problem of students. The findings of this study, which deals with the factors decreasing high school students' motivation to learn history and suggestions for solutions, show that the students who participated in the study have significant motivation problems towards learning history.

According to the study, reducing factors for the students' motivation to learn history are divided into two categories as internal and external. Students' feeling of inadequacy and their negative attitudes towards history

are internal factors that reduce their motivation to learn history. In particular, distraction is seen as an important problem for students' motivation in history courses. Reasons such as not liking history lessons, not being interested in history lessons, not perceiving historical knowledge as a need, and not feeling competent due to their low cognitive skills cause students to be reluctant to learn history. For strong learning motivation, students should have a positive attitude towards the lesson, feel the need for the information taught, and find what they learn enjoyable and useful. Because an individual's interest, curiosity, need and sense of competence are intrinsic factors that affect learning motivation (Akbaba, 2006; Bayraktar, 2015; Filgona et al., 2020; Hatırlı & Duran, 2018; Slavin, 2013). According to the findings, maintaining history learning motivation is difficult for a significant number of students because of the intrinsic factors.

At the same time, the findings of the study uncover that numerous external factors demotivate students to learn history. It is noticed that the external factors reducing learning motivation are related to each of the educational components such as teaching methods and techniques, teacher, classroom atmosphere, history curriculum, content and textbooks. These components are also problematic areas of history teaching (Bal, 2011; Yalavuz, 2006). Therefore, there is a strong similarity between the external factors that decrease students' motivation and the problematic areas of history teaching. According to the students, the most important factor decreasing their motivation to learn history is teaching methods and techniques. In particular, the use of inactive teaching methods and techniques makes the lessons boring. The lack of visuals in teaching, the lack of technology and different materials, and the teaching of history by rote method bring about demotivation in history teaching for students. Teaching methods and techniques are considered as problems of history teaching rather than motivation in history teaching. Aktekin (2009) states that "History teaching in Turkey has been criticized for many years on the grounds that it is not suitable for students to actively participate in the lesson. This approach, in which students only listen to the teacher or take note what the teacher says in their notebooks, is quite problematic from a pedagogical point of view." The studies in the field of history teaching reveal that problems arising from history teaching methods reduce interest in history lessons (Aktekin, 2009; Bal, 2011; Şimşek, 2016; Yalavuz, 2006; Yıldız 2003). In this case, students' views on the method support the findings in the literature.

Teaching methods leaving the students passive in the classroom bring along the perception of history courses as monotonous, boring and memorization lessons (Yıldız, 2003). The use of the continuous lecture technique causes the evaluation of history lessons as a story of the past. For students, the monotonous and boring history lesson itself is one of the most important reasons for low motivation. The researches in the field of history teaching has been discussing this problem for many years. It reveals that history courses are seen as boring and monotonous (Aktekin, 2009; Bal, 2011; Kabapınar, 1998; Öztaş, 2008; Şimşek, 2016; Üçyiğit, 1977; Yıldız, 2003). The opinions of the students show that this problem continues to exist in history teaching significantly. According to the students, one of the external factors that reduce the motivation to learn history is the

classroom atmosphere and discipline problem. Noisy, hot and stuffy classrooms and in-class disagreement among the students lead to lack of attention. It is known that the physical conditions of the classroom and the appropriate learning environment are related to motivation. For this reason, organizing the learning environment is remarkably important for learning motivation (Akbaba, 2006). Consequently, the demotivating conditions reported by students regarding the classroom atmosphere and discipline are quite meaningful. Teachers' attitudes and behaviors towards students and their method of lecturing/speaking have an undeniable place in history lessons as in all fields. According to the findings, students are affected by teachers' attitudes, behaviors and lecturing method experience motivation problems to learn history. Thus, this is reflected in the study as one of the external factors reducing motivation. According to Köse (2017), teachers' teaching and lecturing techniques as well as their sincere, fun, democratic, idealistic, honest and calm attitudes towards the students have a very strong impact on getting them to love history courses. The findings of the study also draws attention that history curriculums and contents with information overload are another external factor creating learning motivation problems for students. Extensive and unnecessary subjects, overmuch/detailed information including dates, wars, names of people and places, or similar/repeat topics are problematic in history teaching. In the field of history teaching, criticism on the curriculums dates back to old times. In fact, the intensity of the history program has been discussed since 1936 (Çapa, 2012). The curriculum problem, which remained on the agenda afterwards, was frequently mentioned in studies on history teaching (Aktekin, 2009; Bal, 2011; Köse & Türkan, 2018; Şimşek, 2016; Yıldız, 2003). Kabapınar (1998), in his study, determined more than 100 names of states, khanates and regions in the 9th grade history book. He also stated that there are many names of wars. A large number of names and concepts are perceived as a burden in terms of memorization by students. This fact demotivates students to learn history. However, despite the changes made in history programs and textbooks in the context of new approaches, the persistence of similar issues and complex curriculum is a problem that needs to be considered. Because according to the study, this problem of history teaching has negative affects on students' motivation to learn history. In the findings of the study, it is understood that students experience low learning motivation due to environmental factors such as allocating history courses on the last hours in the schedule, and technological devices in the classroom. These environmental factors indirectly lead to attention deficit in history lessons for the students. According to Akbaba (2006), for strong motivation, the student's attention level should also be high. Because education is a process based on attention, need and motivation (Aydın, 2006). Therefore, it is pretty meaningful that students associate distractions factors with learning motivation. Another problem reducing students' learning motivation is that there are only a few history questions in university entrance exams and history lessons are considered insignificant. The fact that history courses do not make a significant contribution to enter the university also appears in the literature as a problem of history teaching (Şimşek, 2016).

According to the findings, students mostly use affective learning strategies in the face of lack of motivation. The remarkable find is that many of the students participating in the research disregard the learning motivation

problem and have a tendency to avoid the issue. Although disregarding is not a learning strategy, it consists of students' emotional reactions. According to Friedman and Mann, disregarding is an attitude of the individual who behaves as if there is no decision to be made in situations where he/she needs to make a decision (Cited in Aktaş, 2016, p.7). It is understood that the students who do not concern about the learning motivation are unable to regulate their learning activities with internal motivation and need external motivation sources (Aktaş, 2016). In the context of motivation, student apathy can be considered as an amotivation. Individuals who lack motivation either do not act or act aimlessly (Ryan & Deci, 2000b). It can be thought that some of the students who avoid the challenge do not know how to solve their motivation problems. At this stage, external sources of motivation such as teachers, teaching methods and techniques become more important. In order to strengthen their motivation to learn history, students primarily try to make the lesson more fun, to understand the lesson/subject, to love history, and to increase their interest and curiosity. And also, the efforts of students to feel history learning as a need and to keep their motivation strong through this need stand out. Feeling themselves involved in the event by picturing historical events in their minds, trying to stay energetic during the lesson and developing self-confidence are reflected in the research as other prominent affective strategies. Affective learning strategies are methods that help remove motivational and emotional barriers to learning. (Erdem, 2005). Students' preference for affective strategies should be considered more primarily as an effort to remove emotional barriers in front of their learning motivation. As a result, when the emotional barriers are removed, the student's motivation to learn history will increase. In social learning theory, an individual's emotional response to the work is one of the three basic elements affecting motivation (Ergür, 2002). In particular, thanks to the needs, the aroused interest and curiosity towards history, students will develop an intrinsic motivation to learn history. Students who act with intrinsic motivation have the potential to make arrangements to satisfy their interest and curiosity without the need for external motivation (Ryan & Deci, 2000a).

According to the findings, some students conduct self-study to increase their motivation to learn. This method is considered useful for unmotivated students (Kaur, 2019). It is seen that they benefit from repetition, interpretation and organization strategies in their individual studies. Repetition strategies ensure the learning of the information that is desired to be remembered. As to interpretation is a strategy that provides meaningful learning by establishing relationships between units of information through methods such as summarizing and taking notes. Organizing strategies guide students to organize, execute and control their own learning (Erdem, 2005). The most preferred strategy of students is repetition method through repeat and memorization. The fact that students, particularly utilise the memorization and repetition method in order to increase their motivation indicates that the use of the rote memorization method continues intensively in history teaching. And also, careful and focused listening which is the solution offered by the students reveals that the lessons are based on lecturing. Note-taking, summarizing, test-taking, coding and underlining important points, and sticking small notes on the wall are all efforts to make information easier to remember.

Students try to retain the information that needs to be memorized by using organizational strategies. In addition to these strategies, students make use of different materials to increase their motivation to learn history. These materials include historical novels, stories, articles, books, videos, historical movies and series. Apart from these, students try to organize their learning environment to keep their motivation strong. A quiet classroom is most certainly important for students. Because a noisy classroom environment causes fatigue in students and makes learning difficult (Polat & Kırıkkaya, 2004, Çiftçi & Kırıl, 2020). Some students prefer teacher support to increase their motivation by talking to their teachers or listening to other teachers who explain the subjects better.

One of the issues addressed in the research is high school students' suggestions for increasing learning motivation in history lessons. According to the findings, students have suggestions about teaching methods and techniques, teachers, learning techniques, learning environment, history programs and course hours. As reflected in the research, these areas are directly related to the factors that reduce students' motivation to learn. At the same time, these factors are areas that need to be improved in history teaching (Bal, 2006). The students propound suggestions mostly on the teaching methods and techniques. The suggested methods and techniques are related to active learning. Active learning is also defined as participatory learning and has an important place in history learning motivation (Kaur, 2019). In the findings, a significant number of students emphasized the entertaining history teaching. The students' emphasis on fun in history teaching can be interpreted as that they find history lessons boring in the background. The fact that many students suggested the use of materials appealing to the visual and auditory senses stems from their desire to make history lessons more fun and active. It is also known that the use of the educational materials appealing to many senses in teaching has a major role in permanent learning (Çilenti, 1979; Öztaş, 2008). In particular, some of the students suggest that especially intensive history programs and textbooks with many contents should be made easier and the subjects should be simplified. According to the suggestions of the students, the following activities should be placed in teaching history to enhance their learning motivation: watching historical films and TV series, visiting of museums and historical places, teaching with activities, animation and theater, using of historical stories, teaching history with documents. The researches in the field of history teaching support these suggestions of the students. For example, in a study conducted by Öztaş (2008), it was observed that students' achievement and thinking skills increased as a result of teaching history with movies. Demircioğlu (2007) states that the use of films in history teaching will make history lessons interesting and increases the motivation of the students. Öztaş (2018) states in his another study that if literary works are used in history teaching, students' motivation to learn will increase along with their historical thinking skills. Museums and historical sites as out-of-school learning environments and local history studies in teaching provide meaningful, practical and critical opportunities for students (Ata, 2002). This kind of learning gives opportunities to the students for discovering, choosing and organizing the historical information. They also can use historical evidences and make inference from them. In addition, the students make connections between the past and the present and

draw conclusions about national history through local history (Akçalı & Aslan, 2016). In particular, the historical places help students for permanent learning in history lessons by appealing to the senses of sight, hearing and touch and make history lessons more entertaining (Yeşilbursa & Gökkaya, 2009; Şimşek & Kaymakçı, 2015). In this sense, the students' suggestion related to the historical places and museums is understandable and realistic for the history teaching. In teaching history through drama and theater, students not only have fun but also have the opportunity to internalize historical events, empathize and gain a multi-perspective perspective. (Şengül, 2010; Uygun & Pektezel, 2019). Teaching history with documents, photographs or archival documents increases the academic achievement of the students and provides the students with different thinking skills. It also enables the students to develop positive attitudes towards history lessons (Işık, 2008; Seyhan, 2018). The suggestions put forward by students regarding teaching methods and techniques and the methods presented in the literature on history teaching are the necessities of effective history teaching. Effective and active history teaching has a strong impact on students' interest and motivation to learn history (Boadu, 2015; Kaur, 2019). At the same time, history teaching with active teaching methods and techniques is more enjoyable, interesting and useful for students at all levels from primary school to university. In a study conducted by Elban (2017), it is revealed that university students have the same views as high school students on the use of active teaching methods and techniques in history courses. Therefore, students' opinions and the findings of the literature strongly suggest the necessity of active and effective history teaching to increase learning motivation in history lessons.

Some of the suggestions put forward by the students participating in the study to increase their motivation to learn history are related to history teachers. According to the students, it is essential that the teachers should get their students to like them and behave kindly to the students. They should teach the subjects entertainingly and ensure the student's participation in the lesson. These suggestions of students about teachers are highly meaningful for the studies of motivation. Because the studies on motivation reveal similar expectations about history teachers' teaching skills (Kaur, 2019). Gorham and Millette (1997) mention four motivating teacher behaviors. These are as follows: I. Reliable, knowledgeable and competent in the use of materials, II. Presentation skills, enthusiasm, sense of humor, clarity of speech, unique examples, III. Positive relationship with students and positive attitude towards them, availability and accessibility, IV. Communication based on high expectations, positive feedback and encouragement (Cited: Sürücü & Ünal, 2018). The teacher competency qualifications identified in the "General Competencies for Teaching Profession" document published by the Directorate General for Teacher Training and Development in 2017 are in parallel with the motivating teacher behaviors (MoNE, 2017). According to this document, teachers are expected to be equipped with professional knowledge and skills and to have a positive attitude towards their profession and students. Akbaba (2006) also says that a teacher should create an impulse to learn in the student with her/his knowledge, skills, patience, kindness and encouraging attitude. Because the drive to learn is one of the most important components of intrinsic motivation. The fact that there is a very important relationship between

learning motivation and the teachers make the teacher's attitude and classroom practices more important. In addition, active and effective teaching skills are a distinguishing characteristic of a teacher as one of the most important elements of education (Boadu, 2015).

According to the findings of the study, students also put forward suggestions regarding their own learning methods. In terms of increasing the motivation to learn history, students suggest subject repetition by himself/herself, doing test and self-study. The point that draws attention in these suggestions is the effort to increase recall by repeating. This once again reinforces the perception that history lessons are based on memorization. Suggestion to conduct frequent multiple choice tests points students' approach to exam-oriented study. Therefore, students feel the need to study history in order to be successful in the exams. They try to increase their motivation through this need. Exam anxiety also functions as a source of motivation for the students.

Some of the students' suggestions are related to the history curriculum, course content and class hours. The students have difficulty to organize information because the current curriculums are too complicated and include similar and extensive subjects. Some subjects in the curriculum that do not interest the students also affect the students' motivation to learn history negatively. For this reason, according to the students, the similar subjects should remove from the history curriculum and it should be simplified. In addition, the curriculum should not be changed frequently. Some students suggest increasing the course hours, while others suggest reducing them. The above problems mentioned by the students are not new debates in the history teaching field. Because heavily loaded history curriculum and teaching similar topics have been a major problem of history teaching for a long time (Aktekin, 2009). In a study conducted by Şimşek (2016), educators, writers and teachers who are intertwined with history education draw attention to the loaded history curriculum and the inadequacy of course hours. In this case, it can be said that students' expectations regarding the program and course hours are quite reasonable. A quiet and cool classroom environment is one of the points that students consider necessary for high motivation to learn. This suggestion is about the physical conditions of the classroom. A quite and calm classroom is important to ensure a favorable learning environment in which the students can concentrate their attentions (Polat & Kırıkkaya, 2004).

In conclusion, the research sheds light on both students' motivation in history teaching and the problems of history education since the factors that reduce high school students' motivation to learn history and the issues discussed as problems in history education are similar. The main finding of this study is that despite the curriculum changes and new teaching approaches in history education, the problems that have been emphasized for years in this field continue and have a negative impact on students' learning motivation. In this case, it can be said that the decisions taken ideally and new approaches adopted in the history teaching are not carried out effectively in practice in the schools where this study was conducted and teacher-centered education continues in history lessons.

RECOMMENDATIONS

In line with the findings of the study, the following suggestions can be put forward:

- By examining in detail the conditions that lead to the continuation of teacher-centered education in history teaching, the problems in this field can be revealed.
- The issue of motivation, which has a very strong impact on learning, should be addressed with different dimensions in history teaching. In particular, the relationship between motivation and some areas such as students, teachers, teaching methods, learning atmosphere and environment are open to research.
- Studies can be conducted to reveal students' internal and external sources of motivation for learning history. Thus, guiding data can be obtained for history teaching.
- By developing motivation scales to determine students' motivation levels and orientations towards learning history, motivation in history teaching can be addressed with different dimensions.
- Detailed studies can be conducted to reveal the relationship between students' motivation to learn history and the problems of history teaching.
- Faculties of education that train history teachers should focus more on practical training in the light of new approaches.
- The skills of history teachers regarding active teaching methods and techniques can be increased through in-service trainings supported by the Ministry of National Education.

ETHICAL TEXT

In this article, the journal writing rules, publication principles, research and publication ethics, and journal ethical rules were followed. The responsibility belongs to the author for any violations that may arise regarding the article. Ethics committee approval was obtained for this study from Ankara Sosyal Bilimler University with the decision dated 05 April 2021 with numbered 7153.

Author(s) Contribution Rate: The author's contribution to this article is 100%.

REFERENCES

- Ata, B. (2002). *Teaching history with museums and historical places: The views of history teachers on "museum education* [Unpublished Doctoral Thesis]. Gazi University.
- Akbaba, S. (2006). Motivation in education. *Educational Academic Research*, 13, 343-361.
- Akçalı, A. A., & Aslan, E. (2016). Effect of using local history in history teaching on academic achievement and historical thinking skills. *Journal of Gazi University Faculty of Education*, 36 (2), 375-397.
- Akhtar, S. N., Iqbal, M., & Tatlah, I. A. (2017). Relationship between intrinsic motivation and students' academic achievement: A secondary level evidence. *Bulletin of Education and Research*, 39(2), 19-29.

- Aktan, S. (2012). *Relationship between the academic success, selfregulating learning skills, and motivations of 5th grade students and teaching styles of teachers* [Unpublished Doctoral Thesis]. Balıkesir University.
- Aktaş, N. (2016). *Motivation resources and decision making strategies of high school students* [Unpublished Master's Thesis]. Adnan Menderes University
- Aktekin, S. (2009). History education in Turkey. S. Aktekin, P. Harnett, M. Öztürk, & D. Smart (Eds.), *History and Social Studies Education for a Multicultural Europe* (pp. 27-44). Harf Eğitim Publication.
- Alhadi, S., & Saputra, W. N. E. (2017). The relationship between learning motivation and learning outcome of junior high school students in Yogyakarta. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 66, 138-141. <https://doi.org/10.2991/yicemap-17.2017.23>
- Alkan, İ., & Bayri N. (2017). A meta analysis study on the relationship between motivation for science learning and science achievement. *Journal of Dicle University Ziya Gökalp Faculty of Education*, 32, 865-874. <http://dx.doi.org/10.14582>
- Ames, C. A. (1990). Motivation: What teachers need to know. *Teachers College Record*, 91(3) , 409-421.
- Aydın, A. (2006). *Psychology of Learning an Development* (7th ed.). Tek Ağaç Publications.
- Bahadır, H. (2022). *The effects of interdisciplinary digital storytelling on students' achievement, motivation and 21st century skills* [Unpublished Doctoral Thesis]. Gazi University.
- Bal, M. S. (2011). A comparison of views of in-service and pre-service teachers on problems of history teaching and solutions for these problems. *Journal of Mustafa Kemal University Institute of Social Sciences*, 8(15), 371 – 387.
- Balcı, A. (2015). *Research Methods, Techniques and Principles in Social Sciences* (11th ed.). Pegem Akademi Publishing.
- Bayraktar, H. V. (2015). Student motivation in classroom management and factors that affect motivation. *Turkish Studies*, 10(3), 1079-1100. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788>
- Bayrakçeken, S., Oktay, Ö., Samancı, O., & Canpolat, N. (2021). Increasing students' academic motivations within the framework of motivation theories: a review study. *Journal of Atatürk University Institute of Social Sciences*, 25(2), 677-698.
- Bilgin, N. (2014). *Content Analysis in Social Sciences*. Siyasal Publishing.
- Boadu, G. (2015). Effective teaching in history: The perspectives of history student-teachers. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(1), 38-51.
- Børhaug, K., & Borgund, S. (2018). Student motivation for social studies—existential exploration or critical engagement. *Journal of Social Science Education*, 17(4), 102-115. <https://dx.doi.org/10.4119/UNIBI/jsse-v17-i4-902>
- Büyükoztürk, Ş. (2005). Survey development. *Turkish Journal of Educational Sciences*, 3(2), 133-151.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Scientific Research Methods* (21th ed.). Pegem Akademi Publishing.

- Chua K., & Karpudewan, M. (2017). The role of motivation and perceptions about science laboratory environment on lower secondary students' attitude towards science. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 18(2), 1-16.
- Cutajar, A. (2017). *Motivation, engagement and understanding in history: A study of using moving-image sources in a Maltese secondary history classroom* [Unpublished doctoral thesis]. University of York.
- Cutajar, A. (2020). Motivation in the history classroom: A Maltese case study. *Malta Review of Educational Reserach*, 14(1), 51-71.
- Çapa, M. (2012). History of history education in the transition period from the Ottoman Empire to the Turkish Republic. *Trakya University Journal of the Faculty of Literature*, 2(3), 1-28.
- Çiftçi, A. K., & Kıral, B. (2020). Primary school teachers' opinions on school noise. *Kilis 7 Aralık University Journal of Social Sciences*, 10(19), 128-149.
- Çilenti, K. (1979). *Education Technology*. Kadioğlu Printing House.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. Plenum Press.
- Demirci, S., & Köseli, M. (2014). Secondary data and content analysis. K. Böke (Ed.), *Research Methods in Social Sciences* (pp. 319-364). Alfa Publications.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). The place and importance of movies in history teaching. *Bilig*, 42, 77-93.
- Diepreye, F. F., & Odukoya, J. A. (2019). The impact of passive and active teaching methods on students' learning among secondary school students in Yenagoa, Bayelsa State. *Journal of Physics: Conference Series*, 1378, 1-5. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1378/2/022099>
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). *Teaching and researching motivation* (2nd ed.). Pearson Education.
- Durmaz, M., & Akkuş, R. (2016). Mathematics anxiety, motivation and the basic psychological needs from the perspective of self-determination theory. *Education and Science*, 183(41), 111-127. <https://doi.org/10.15390/EB.2016.2942>
- Durmaz, A., & Avaraoğulları, A. K. (2016). The effect of activity practices in social studies course on students' motivation. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 995-1010.
- Elban, M. (2017). University students' views on the education and teaching of civilization history: Bayburt University Education Faculty sample. *Journal of Education and Training Studies*, 5(10), 123-136. <https://doi.org/10.11114/jets.v5i10.2560>
- Erdem, A. R. (2005). Effective ways of learning: learning strategies and teaching. *Elementary Education Online*, 4(1), 1– 6.
- Ergür, D. O. (2002). Motivation in foreign language learning. *Education and Science*, 27(126), 38-42.
- Fielding, J. (2005). Engaging students in learning history. *Canadian Social Studies*, 39(2). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1073994.pdf>
- Filgona, J., Sakiyo, J., Gwany, D. M., & Okoronka A. U. (2020). Motivation in Learning. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 10(4), 16-37. <https://doi.org/10.9734/AJESS/2020/v10i430273>
-

- Filiz, B., & Demirhan, G. (2018). Evaluation of the relationship between academic and sport achievement motivation.. *Spormetre Journal of Physical Education and Sports Sciences*, 16(2), 138-152. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000361
- Frederick, P. J. (1993). Motivating students by active learning in the history classroom. *Perspectives*, 37(7), 15-19.
- Gherasim, L. R., Butnaru, S., & Iacob, L. (2011). The Motivation, Learning Environment and School Achievement. *International Journal of Learning*, 17(12). https://www.researchgate.net/publication/289703486_The_motivation_learning_environment_and_school_achievement
- Gopalan, V., Bakar, J. A. A., Zulkifli, A. N., Alwi, A., & Mat, R. C. (2017). A review of the motivation theories in learning. *AIP Conference Proceedings*, 1891. <https://doi.org/10.1063/1.5005376>
- Hatırlı, Y., & Duran, Y. (2018). Determination of the factors affecting the motivation in learning: An application on Isparta Vocational School students *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(2), 330-343. <https://doi.org/10.24289/ijsser.415332>
- İlgar, Ş. (2004). Motivational activities and teacher. *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education*, 2, 211-222.
- Imhof, M., & Spaeth-Hilbert, T. (2013). The role of motivation, cognition, and conscientiousness for academic achievement. *International Journal of Higher Education*, 2(3), 69-80. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v2n3p69>
- İşık, H. (2008). The effect of using document in history teaching to students' successes. *Kastamonu Education Journal*, 16(2), 389-402.
- İşigüzel, B. (2013). Determine the motivation level of the preservice german teachers towards the German language. *Turkish Studies*, 8(12), 607-614.
- Kabapınar, Y. (1998). Credit system and high school history books. S. Özbaran (Ed.), *History Teaching and Textbooks* (pp. 221-236). Dokuz Eylül Publications.
- Kaçar, T. (2019). Investigation of secondary school students'social studies course motivation levels. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(5), 2433-2448. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.36834>
- Kaur, K. (2019). *Motivational history teaching methods in high schools of Punjab, India* [Unpublished master thesis]. Vancouver Island University.
- Kaya, R., & Demirel, M. (2010). High school 3rd grade students' interests in history courses: Erzurum case. *Journal of Atatürk University Institute of Social Sciences*, 11(1), 163-177 .
- Kırpık, C. (2009). Active learning in history and social studies. S. Aktekin, P. Harnett, M. Öztürk ve D. Smart (Eds.), *History and Social Studies Education for a Multicultural Europe* (pp. 65-80). Harf Eğitim Publishing.
- Koca, F. (2016). Motivation to Learn and teacher–student relationship. *Journal of International Education and Leadership*, 6(2), 1-20.
- Köse, M. (2017). The role of high school history teachers on university students' attitudes toward history classes. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17, 1291–1316. <http://dx.doi.org/10.12738/estp.2017.4.0297>

- Köse, M., & Türkan, F. (2018). History teachers' opinions about the updated 9th grade history curriculum and history textbook. *Journal of History School*, 11 (XXXVII-2), 152-185. <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1491>
- Lefrançois, G.R. (2000). *Theories of Human Learning*. Wadsworth/Thomson Learning
- Luthans, F. (2011). *Organizational Behavior An Evidence-Based Approach* (12th ed.). McGraw-Hill/Irwin
- Mary, O. G., & Familugba, J. O. (2021). The use of technology in teaching and learning of history in secondary schools. *American Journal of Multidisciplinary Research & Development*, 3(6). 43-48.
- Michel, N., Cater, J. J., & Varela, O. (2009). Active versus passive teaching styles: An empirical study of student learning outcomes. *Human Resource Development Quarterly*, 20(4), 397-418. <https://doi.org/10.1002/hrdq.20025>
- Miles, M.B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Sage.
- Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *General Competencies for Teaching Profession*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_yyretmenlyk_mesleyy_genel_yeterlykleri.pdf
- Moreno-Vera J. R., Ponsoda-López de Atalaya, S., & Blanes-Mora, R. (2021). By toutatis! trainee teachers' motivation when using comics to learn history. *Frontiers in Psychology*, 12(778792), 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.778792>
- Öztaş, S. (2008). Teaching history and movies. *Kastamonu Education Journal*, 16(2), 543-556.
- Öztaş, S. (2018). An instructional material in history courses: literary works. *RumeliDE Journal of Language and Literature Studies*, 11, 27-41. <https://doi.org/10.29000/rumelide.417460>
- Polat, S., & Kırıkkaya, E. B. (2004). Effects of noise on education and teaching. *XIII. National Educational Sciences Congress, Turkey*, 1-12.
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54- 67.
- Ryan R. M., & Deci E. L. (2000). Self-Determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Rehman, A., & Haider, K. (2013). The impact of motivation on learning of secondary school students in Karachi: an analytical study. *Educational Research International*, 2(2), 139-147.
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (1998). *Organizational Psychology*. Alfa Printing and Publishing.
- Saeed, S., & Zyngier, D. (2012). How motivation influences student engagement: A qualitative case study. *Journal of Education and Learning*, 1(2), 252-267. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1081372>
- Seifert, T. L. (2004). Understanding student motivation. *Educational Research*, 46(2), 137-149.
- Seven, M. A., & Engin, A. O. (2010). Factors affecting learning. *Journal of Atatürk University Social Sciences Institute*, 12(2), 189-212.
- Seyhan, A. (2018). The effect of using archive documents in history teaching on students' academic achievement and attitudes towards the course. *ERPA International Congresses on Education, Türkiye*, 701-707.

- Slavin, R. E. (2013). Motivating students to learn. (G. Yüksel, trans.). *Educational Psychology* (p. 284-312). Nobel Akademik Publishing.
- Stirling, D. (2014). Motivation in education. *Learning Development Institute, May 31*, http://www.learndev.org/dl/Stirling_MotEdu.pdf
- Sürücü, A., & Ünal A. (2018). Investigation of teacher behavior increasing and reducing student motivation. *International Journal of Society Studies*, 8(8-14), 253-295. <https://doi.org/10.26466/opus.404122>
- Şengül, T. (2010). Drama in History Teaching. M. Safran (Ed.), *How to Teach History? Special Teaching Methods for History Teachers* (pp. 241-251). Yeni İnsan Publishing.
- Şimşek, A. (2016). An overview of the problems of history education in Turkey. *International Congress of Turkish World Educational Sciences and Social Sciences*, Turkey, 115-124.
- Şimşek, A., & Kaymakçı, S. (2015). Purpose and scope of out-of-school social studies teaching. A. Şimşek, & S. Kaymakçı (Eds.), *Out-of-School Social Studies Teaching* (pp. 2-11). Pegem Akademi Publishing.
- Taşgın A., & Tunç, Y.(2018). Effective participation and motivation: An investigation on secondary school students. *World Journal of Education*, 8(1), 8-74. <https://doi.org/10.5430/wje.v8n1p58>
- Takahashi, T. (2018). Motivation of students for learning English in Rwandan schools. *Educational Research*, 28(1), 168-186.
- Tu, S., & Zhou, Y. (2015). A Study on the relationship between motivation and interpretation competence of English majors. *International Journal of Business and Social Science*, 6(7), 214-221.
- Uygun, K., & Pektezel, B. (2019). Using drama while teaching history subjects in social studies lesson: an action research. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 347-371. <https://doi.org/10.7596/taksad.v8i2.1989>
- Üçyiğit, E. (1977). Teaching history in our schools. *Philosophical Society Seminars* (p. 269-275). Türk Tarih Kurumu Publishing House.
- Wlodkowski, R. J. (1978). *Motivation and teaching: A practical guide*. National Education Association.
- Yalavuz, G. (2006). *The application of active method in history teaching in Turkey* [Unpublished master thesis]. Dokuz Eylül University.
- Yeşilbursa, C. C., & Gökkaya, A. K. (2009). The effect of using historical places in social studies teaching on academic achievement. *Turkish Journal of Educational Sciences*, 7(2), 483-506.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Qualitative Research Methods in Social Sciences* (10th Ed.). Seçkin Publishing.
- Yıldız Ö. (2003). Problems of history teaching in Turkey and contemporary solutions. *Journal of the Institute of Social Sciences*, 15(2), 181-190.

LİSE ÖĞRENCİLERİNE GÖRE TARİH ÖĞRENME MOTİVASYONUNU AZALTAN FAKTÖRLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

öz

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerine (15-18 yaş) göre tarih öğrenme motivasyonunu azaltan faktörleri ve çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Araştırma nitel kapsamda gerçekleştirilen bir durum çalışmasıdır. Çalışma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde öğrenim gören 349 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri açık uçlu anket sorulardan oluşan anket formu ile elde edilmiştir ve veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmada sunulan bulgulara göre, tarih öğrenmeye karşı öğrencilerin önemli ölçüde motivasyon sorunu bulunmaktadır. Tarih dersinin niteliği, aktif olmayan öğretim teknikleri, öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğretim programı, öğrencinin tarih dersine karşı ilgi ve tutumu, sınıf ortamı gibi faktörler öğrencinin tarih öğrenme motivasyonunu düşürmektedir. Bu faktörler karşısında, öğrenciler dersi kendince eğlenceli hale getirmeye, kişisel ilgisini yükseltmeye ve farklı öğretim materyallerinden yararlanmaya çalışmaktadır. Öğrencilere göre tarih öğrenme motivasyonunun artırılması için aktif, eğlenceli ve farklı materyallerle desteklenen ders işlenişine ihtiyaç vardır. Öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırmak için ifade ettikleri öneriler çok uzun süredir tarih öğretiminin sorunları çerçevesinde tartışılmaktadır. Tarih öğretimine getirilen yeni yaklaşımlara, değişen öğretim programlarına ve ders kitaplarına rağmen öğrencilerin tarih öğrenmeye karşı hâlâ motivasyon sorunu yaşamaları, uygulama boyutunda tarih öğretiminin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Motivasyon, öğrenme motivasyonu, tarih öğretimi, lise öğrencisi

GİRİŞ

Türkçe karşılığı isteklendirme ve güdüleme olan motivasyon, Latince hareket etmek anlamına gelen “movere” kelimesinden türetilmiştir (Bayrakçeken vd., 2021). Dörnyei ve Ushioda’ya (2011) göre, motivasyon dinamik bir uyarılma durumudur. Bu uyarıcı durum, kişinin isteklerini seçmesini, sıralamasını, bilişsel ve motor süreçlerini kullanarak harekete geçmesini sağlar ve yönlendirici, koordine edici, güçlendirici, sonuca ulaştıran bir etkisi vardır. Motivasyon davranışları ortaya çıkaran nedenleri ve bu davranışın açıklamalarını içermektedir (Gopalan vd., 2017; Lefrançois, 1995; Luthans, 2011). Sabuncuoğlu ve Tüz’e (1998) göre, motivasyon bireylerin gereksinimlerini karşılamalarında doyum sağlayacak ya da amaca götürecek davranışlarda bulunma sürecidir. Williams ve Burden (2000) ise motivasyon kelimesine bilişsel açıdan bir tanım getirmektedir. Onlara göre motivasyon, bilişsel ve duyuşsal bir uyarılma durumudur, önceden belirlenen hedefe veya hedeflere ulaşmak için sürekli entelektüel ve/veya fiziksel çabayı korur (Akt: Tu ve Zhou, 2015, s.214). Motivasyon davranışın başlatılmasını, davranışın hedefe yönlendirilmesini ve davranışın sürdürülmesini sağlayan üç unsurdan oluşmaktadır (Bayrakçeken vd., 2021).

Literatürde “içsel motivasyon” ve “dışsal motivasyon” olmak üzere iki tip motivasyon öne çıkmaktadır (Aktaş, 2016; Ryan ve Deci, 2000a). Bunlar aynı zamanda bireyi harekete geçirmesi bakımından motivasyon kaynağı olarak da ele alınmaktadır. İçsel ve dışsal motivasyon teorisini ileri süren Deci ve Ryan’a (1985) göre, içsel motivasyon bir faaliyete mutluluk ve tatmin hissiyle dahil olmayı ifade eder. Dışsal motivasyonla harekete geçmiş davranışlar ise bir ödül kazanma veya cezadan kaçınma gibi istekleri gerçekleştiren eylemlerdir. İçsel motivasyona sahip bir kişi kendi istekleri ve değerleri doğrultusunda, ilgi, merak ve zevk gibi içsel doyuma ulaştıracak eylemlerde bulunur, içsel düzenlemeler yapar. Dışsal motivasyonda ise birey için dış zorlamalar söz konusudur. Birey bu zorlamaları kendi içsel düzenlemeleri ile kendi benliğine uygun hale getirerek, dışsal nedenler doğrultusunda eylemde bulunur (Akbaba, 2006; Durmaz ve Akkuş, 2016). İçsel ve dışsal motivasyonun olmadığı durumlar ise motivasyonsuzluk (amotivation) olarak açıklanmaktadır (Filiz ve Demirhan, 2018). Ancak eğitimciler için motivasyonu içsel ve dışsal olarak sınıflandırmak çok kolay değildir. Bu yüzden her iki motivasyon türünün birbirini nasıl etkilediğini anlamak çok önemlidir (Saeed ve Zyngier, 2012).

İnsanın hedeflerine doğru ilerlemesinde itici güç olan motivasyonun öğrenme ile çok güçlü bir ilişkisi vardır. Kullmann ve Seidel’e (2000) göre, motivasyon başlangıçta öğrenen için gereken güç ve enerjiyi sağlamaktadır ve beklenen hedefe motivasyonsuz ulaşmak mümkün değildir (Akt: İşigüzel, 2013, s.608). Motivasyon süreci ise tatmin edilmemiş ihtiyaçların dürtüsü ile başlar ve ihtiyaçlar uyarılıncaya kadar kişi motive olamaz. Bu yüzden öğrenme malzemesinin, öğrenenin hayatında geçerli ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması gereklidir. Aksi takdirde bireye zorla bir şey öğretmek pek mümkün değildir (Seven ve Engin, 2010). Schumann (2004), motivasyon ile öğrenme arasında döngüsel ilişkiye şu cümleleri ile dikkat çekmektedir: “Pozitif duygular (motivasyon), bilişsel süreci olumlu yönde etkiler; bilişsel süreç yeni bilgiye ulaştırır; öğrenilen yeni bilgi de pozitif duyguları (motivasyon) güçlendirir.” (Akt: İşigüzel, 2013, s.609). Dolayısıyla eğitim-öğretim söz konusu

olduğunda hatırlanması ve üzerinde durulması gereken en temel şey motivasyondur (Ames, 1990; Bayrakçeken vd., 2021). Öğrenme motivasyonunun olmadığı durumlarda eğitim-öğretimden beklenen kazanımların gerçekleşmesi pek mümkün değildir.

Öğrenme motivasyonu, öğrenen kişinin öğrenme faaliyetlerini değerli ve anlamlı bulması, bu öğrenmeden fayda sağlamasıdır (Akbaba, 2006). Motivasyon, ne kadar zor olursa olsun bir etkinliği veya görevi başarmaları ve çabalarını sürdürmeleri konusunda öğrencilere pozitif bakış açısı veren güçlü bir duygudur (Gopalan vd., 2017). Motivasyon ile başarı ve isteklilik arasında da güçlü bir bağ olduğu bilinmektedir. İsteksizlik motivasyon yokluğundan ortaya çıkabilir. Başarısızlık veya istenen sonuçlara ulaşamama ise motivasyon kaybına neden olabilir (Ryan ve Deci, 2000a). Öğrencinin yüksek öğrenme motivasyonu, onu eğitim-öğretim ortamında daha aktif, başarılı ve uyumlu kılmaktadır. Motivasyon eksikliğinde ise tersi bir durum söz konusudur (Akbaba, 2006; Gopalan vd., 2017). Öğrenme motivasyonu zayıf olan öğrenci, akademik başarısında düşüş, etkinliklere odaklanamama, özgüven problemi gibi sorunlar yaşayabilir ve umursamaz tavırlar içine girebilir (Bayraktar, 2015).

Öğrenme çıktıları ve akademik başarı ile olan güçlü ilişkisine rağmen, öğrenme sürecinde motivasyon doğrudan değil, belirli davranış dizgilerinin analiziyle gözlenebilmektedir (Aktan, 2012; Bayraktar, 2015). Eğitim-Öğretim ortamında öğrencinin öğrenme motivasyonunu etkileyen hem içsel hem de dışsal faktörler bulunmaktadır. Öğrenme ve başarmaya karşı olan tutum ve ilgi, öğrencinin dikkat düzeyi, kişilik özellikleri, yetenekleri, duygusal, fiziksel ve sosyal durumu, öğrenme ortamı, öğretmen, öğretim yöntemleri bu faktörler arasında sayılabilir (Akbaba, 2006; Filgona, vd., 2020; Hatırlı ve Duran, 2018 ; Slavin, 2013). Örneğin, derse katılım imkanı bulan öğrenci öğrenmeye karşı motivasyonunu sürdürürken, derse katılma fırsatı bulamayan öğrenci motivasyonunu güçlü tutmakta zorlanabilir. Öğrenciye karşı olumlu yaklaşım içinde olan ve aktif öğretim teknikleri kullanan öğretmen, öğrencinin motivasyonunu canlı tutabilirken, pasif (geleneksel) öğretim teknikleri kullandığında, öğrenci ile iletişimi önemsemediğinde öğrenme motivasyonu üzerinde olumsuz etki yapabilir. (Diepreye ve Odukoya, 2019; Durmaz ve Avaroğulları, 2016; Michel vd., 2009). Eğitim ortamında, pek çok faktörden etkilenen öğrenci motivasyonunu yüksek tutmak için bazı öğretim yöntem ve stratejilerinden faydalanmak önemlidir. Öncelikle ders hedeflerinin net belirlenmesi ve dersin öneminin ortaya konması gerekmektedir. Öğretmenin derste öğrencilerin ilgisini ve merakını uyandırması, ödev ve sorumlulukları konusunda onları cesaretlendirmesi, duygusal tepkilerden kaçınarak yapıcı eleştirilerle ve övgülerle yönlendirmesi motivasyonu olumlu etkilemektedir. Öğrencilere gerekli öğrenme ortamlarının, imkan ve kaynakların sağlanması, yetenek ve kapasitelerine göre sorumluluklar verilmesi, her bir öğrenciye ilgili ve özel davranılması, rol model olunması, doğru rehberlik edilmesi, ilgi çekici ve teşvik edici öğretim yöntemlerinin/materyallerin kullanılması, öğrenciler arasında sağlıklı rekabetin teşvik edilmesi, güçlü öğrenme motivasyonu için önem taşımaktadır (Akbaba, 2006; Bayraktar, 2015; Durmaz ve Avaroğulları, 2016; Filgona vd., 2020; Rehman ve Haider, 2013; Seven ve Engin, 2010; Wlodkowski, 1978).

Eğitimde öğrenme motivasyonu üzerine yapılan araştırmaların, konuyu farklı boyutlarıyla ele aldığı dikkat çekmektedir. Bu alandaki araştırmaların bir kısmı, motivasyonun öğrenme üzerindeki etkisini ve önemini ortaya koymaktadır (Akbaba, 2006; Filgona vd., 2020; Seifert, 2004; Stirling, 2014). Bazı çalışmalar öğrencilerin derslere yönelik motivasyon düzeylerini ele almaktadır (Børhaug ve Borgund, 2018; Cutajar, 2020; İşigüzel, 2013; Kaçar, 2019; Takahashi, 2018). Motivasyonla ilgili araştırmaların bazıları akademik başarı ve motivasyon ilişkisi üzerinde durmaktadır. Akademik başarıda güçlü motivasyonun önemini göstermektedir (Akhtar vd., 2017; Alkan ve Bayri, 2017; Alhadi ve Saputra, 2107; Filiz ve Demirhan, 2018; Imhof ve Spaeth-Hilbert, 2013). Öğretmenin öğrenci motivasyonu üzerindeki güçlü etkisi ve rolü, (Aktan, 2012; Ilgar, 2004; Koca, 2016; Sürücü ve Ünal, 2018), eğitimde motivasyon ve motivasyon kaynakları (Aktaş, 2016; Ergür, 2002), öğrenme ortamının/sınıf yönetiminin motivasyonla ilişkisi (Bayraktar, 2015; Chua ve Karpudewan, 2017; Gherasim vd., 2011; Taşgın ve Tunç, 2018) gibi konuları ele alan araştırmalar, motivasyon konusunda öğretmenlerin tutum ve davranışlarının, amaca uygun öğrenme ortamının önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Öğrenme motivasyonu tarih öğretiminde de çok önemli bir yere sahiptir ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Çünkü tarih derslerinin öğrenciler tarafından sıkıcı ve ezber dersi olarak algılanması, tarih öğretimi için ciddi bir sorundur (Fielding 2005; Frederick, 1993; Kaya ve Demirel, 2010; Kaur, 2019; Yalavuz, 2006). Bu algıyla tarih derslerine karşı öğrencilerin güçlü bir öğrenme motivasyonuna sahip oldukları düşünülemez. Derslerde aktif öğretim yöntemlerinin kullanılmaması, ders kitaplarına ve tarih programlarına ilişkin yaşanan sıkıntılar, tarih öğretmenlerinin geleneksel tutum ve yaklaşımları, tarih öğrenme motivasyonu üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir (Bal, 2011; Kaur, 2019 Mary ve Familugba, 2021). Ancak tarih öğretiminde karşılaşılan problemler, motivasyondan çok tarih öğretiminin sorunları olarak ele alınmaktadır. Araştırmalar bu sorunların çözülmesi durumunda öğrencilerde öğrenme motivasyonunun artacağını ortaya koymaktadır (Fielding, 2005; Frederick, 1993; Kaur, 2019; Kırpık, 2009). Son zamanlarda tarih öğretimi alanında yapılan bazı araştırmaların motivasyon konusunu ele aldığı görülmektedir. Tarih alanında yapılan araştırmalar, genelde aktif öğretim yöntemlerinin ve eğlenceli tarih öğretimi yaklaşımlarının, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonları üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmaktadır. Cutajar (2017), tarih öğretiminde motivasyonu doğrudan ele alan bir çalışmada, tarih derslerinde kullanılan hareketli görüntülerin, öğrenci motivasyonu üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Cutajar'ın (2020), aynı konuyu ele alan ikinci bir çalışması daha bulunmaktadır. Bahadır (2022) ise, dijital hikâye anlatımı etkinliklerinin tarih öğrenme motivasyonu üzerindeki etkisini incelemektedir. Sonuçta dijital hikâye anlatımı uygulamasının, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonunu artırdığını ortaya koymaktadır. Tarih öğretiminde, motivasyonu artıran yöntemleri ele alan Kaur (2019), aktif öğretim yöntemlerinin, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonları üzerindeki olumlu etkisine dikkat çekmektedir. Aday öğretmenlerin, çizgi romanlarla yapılan tarih öğretimine karşı motivasyon durumlarını inceleyen Moreno-Vera, Ponsoda-López de Atalaya ve Blanes-Mora (2021), çizgi romanların tarih ders kitaplarından daha fazla motive edici olduklarını belirtmektedir.

Tarih eğitiminde, öğrenme motivasyonuna ilişkin Türkiyede yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve motivasyonun daha çok öğretim yöntem ve teknikleri üzerinden ele alındığı farkedilmektedir. Tarih eğitiminde, öğrenme motivasyonunu düşüren faktörlere ilişkin araştırmaların eksikliği hissedilmektedir. Öğrenme motivasyonunun artırılması ve gerekli çözümlerin üretilmesi için öncelikle motivasyonu düşüren faktörlerin bilinmesi oldukça önemlidir. Bu çalışma ise lise öğrencilerinin tarih öğrenme motivasyonlarını düşüren faktörleri ve öğrenme motivasyonunu artırmak için kendilerince geliştirdikleri çözümleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tarih öğrenme motivasyonunu artırmak adına öğrencilerin sundukları öneriler de ele alınmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır. Araştırmanın bulguları bu problemler çerçevesinde yorumlanmıştır.

- Tarih derslerinde öğrenme motivasyonunun eksikliği, öğrencileri ne düzeyde etkilemektedir?
- Lise öğrencilerine göre, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonunu azaltan faktörler nelerdir?
- Tarih derslerinde, motivasyon eksikliğine karşı öğrenciler ne tür çözümler geliştirmektedir?
- Lise öğrencilerine göre, tarih derslerinde öğrencilerin öğrenme motivasyonları nasıl arttırılabilir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modelinden, çalışma grubundan, veri toplama aracının geliştirilmesinden, verilerin toplanması ve verilerin analizinden bahsedilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Lise öğrencilerinin tarih öğrenme motivasyonlarını düşüren faktörleri ve öğrenme motivasyonunu artırmak için kendilerince geliştirdikleri çözümleri ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, nitel kapsamda gerçekleştirilen bir durum çalışmasıdır. Nitel araştırmalar sağladıkları esnek imkanlarla, olayların doğal ortamlarda gerçekçi ve bütüncül anlaşılmasına fırsat vermektedir (Karataş, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Durum çalışmasında ise “neden” ve “nasıl” sorularıyla “hedeflenen durum/olgunun” kendi doğal çerçevesi içinde ayrıntılı incelenmesi ve ele alınması söz konusudur (Yin, 2003). Ayrıca bu tür çalışmalarda bir durumu etkileyen unsurlar bütünüyle ele alınmaktadır (Yazıcıoğlu, 2011). Bu yüzden, lise öğrencilerinin tarih öğrenme motivasyonlarını düşüren faktörleri ve öğrenme motivasyonlarını artırmak için kendilerince geliştirdikleri çözümleri ayrıntılı ele alabilmek için nitel yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde öğrenim gören 349 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Bu çalışmada maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre, maksimum çeşitlilik örneklemesinde amaç, görel olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve çalışılan probleme taraf olan bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Bu çeşitlilik araştırmacıya daha zengin sonuçlara ulaşma imkânı sağlamaktadır (Balci, 2015). Çalışmada maksimum çeşitlilik için öncelikle seçilen

okulların Ankara'nın farklı ilçelerinden olmasına dikkat edilmiştir. Okullar Ankara'nın Çankaya, Keçiören, Sincan, Pursaklar ve Yenimahalle ilçelerinde bulunmaktadır. İkinci olarak farklı tür ve programlara sahip okullar seçilerek çeşitlilik sağlanmak istenmiştir. Ankete katılan öğrencilerin farklı sınıf düzeylerinde olması da maksimum çeşitliliğe katkı sağlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubuna dair bilgiler ise Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemeye Giren Okullar ve Öğrenci Sayıları

Okul	N
Sincan Anadolu İmam Hatip Lisesi	39
Özel Nene Hatun Okulları	80
Mimar Sinan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	55
Yeni Nefes Koleji	136
Hacı Ömer Tarman Anadolu Lisesi	39
Toplam	349

Tablo.1'e göre araştırmaya 2'si özel, 3'ü devlet okulundan 349 lise öğrencisi katılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişken	Alt Kategoriler	N	%	Toplam (N)
Cinsiyet	1.Kız	223	63.8	349
	2.Erkek	126	36.1	
Sınıf	9	104	29.7	349
	10	48	13.7	
	11	109	31.2	
	12	88	25.2	

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılanların %63.8'ini kız, %36.1'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. %29.7'si 9.sınıf, %13.7'si 10.sınıf, %31.2'si 11. sınıf ve %25.2'si 12. sınıf öğrencisidir.

Veri Toplama Aracı ve Geliştirilmesi

Araştırmada öğrencilerin tarih derslerinde öğrenme motivasyonlarını azaltan faktörleri ve öğrencilerin çözüm önerilerini öğrenmek amacıyla dört sorudan oluşan açık uçlu anket formu geliştirilmiştir. Açık uçlu yorumlama soruları, tarafsız ve detaylı cevapların toplanmasını sağladığı için ankette açık uçlu sorular tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2016). Aynı zamanda açık uçlu sorular üzerinden katılımcılar düşüncelerini ve bakış açılarını daha iyi yansıtabilmektedirler. Böylece konu hakkında daha kapsamlı verilere ulaşmak mümkün olmaktadır (Büyüköztürk, 2005).

Veri toplama aracının ilk aşamasında öncelikle 8 sorudan oluşan bir taslak hazırlanmıştır. Anketin kapsam ve yapı geçerliğini sağlamak amacıyla 4 tarih öğretimi alanından, 1 ölçme ve değerlendirme alanından ve 1 dil uzmanından olmak üzere 6 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü için uygun/geçerli ve uygun/geçerli değil şeklinde iki seçenekli bir format kullanılmıştır. Her bir sorunun geçerli olduğu noktasında uzmanların %90-100 aralığında uyuşma düzeyi göstermesi beklenmektedir (Büyüköztürk, 2005). Görüşü alınan uzmanların %90-100 aralığında uyuşma düzeyi gösterdiği 4 soru formda yer alırken, 4 soru %35-50 aralığında

yer aldığı için çıkarılmıştır. Nihai veri toplama aracı, “Tarih derslerinde motivasyon eksikliği sizi ne kadar etkilemektedir?”, “Tarih öğrenme motivasyonunuzu düşüren faktörler nelerdir?”, Tarih öğrenme motivasyonunuzu düşüren faktörlerin üstesinden gelmek için neler yapıyorsunuz?” ve “Sizce öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonları nasıl artırılabilir?” soruları yer almıştır. Araştırmanın pilot uygulaması, çalışma grubu içinde yer almayan Ankara’da bir devlet okulundaki 50 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin soruları anladığı ve yeterli ölçüde cevap verdikleri belirlenmiştir. Böylece veri toplama aracının, araştırmanın amacına uygunluğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri elde etmek için anket uygulaması 2021-2022 eğitim-öğretim yılında yapılmıştır. Veri toplama sürecinden önce Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Komisyonunun 5 Nisan 2021 tarihli toplantısında 7153 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Asıl uygulama 349 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Veri toplama süreci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere bir ders saati (40dk) süre verilmiştir. Bu süre içinde öğrencilerden anket formlarını yazarak doldurmaları istenmiştir. Araştırmacı veri toplama sürecinde tüm sınıflarda bulunmuş, öğrencilere gerekli açıklamaları yapmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde “içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizi sözlü ve yazılı metinlerin sistematik bir şekilde çözümlenmesidir (Demirci ve Köseli, 2014). Bu şekilde metin derin bir işleme tabi tutulabilmekte ve metindeki örtük içerik ortaya çıkarılabilmektedir. İçerik analizi araştırmacıya metni nesnel şekilde okuma ilkeleri sunmaktadır. Lise öğrencilerinden açık anket formuyla elde edilen verilerin derinlemesine, sistematik ve nesnel bir şekilde analiz edilebilmesi için çalışmada içerik analizi tercih edilmiştir.

İçerik analizinin dört aşaması, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasından oluşmaktadır (Bilgin, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Açık uçlu sorular aracılığıyla elde edilen veriler içerik analizi yöntemine uygun olarak öncelikle kodlanmış ve kodlamalara ilişkin kategoriler ve temalar belirlenmiştir. Bulgular temalar ve kodlar şeklinde sunulmuştur. Örneklem içinde yer alan kız öğrenciler K1, K2, K3..., erkek öğrenciler E1, E2, E3... şeklinde kodlanmıştır. Çalışma içinde öğrenci görüşleri bu kodlarla yansıtılmıştır. Aynı tablo içerisinde bir katılımcının birden çok görüşünün yer alması nedeniyle, verilecek yüzdelik oranın yanıltıcı olması söz konusu olduğundan tablolarda kodlamaya yansıyan katılımcı görüşlerinin sadece frekansları verilmiştir.

İçerik analizinin güvenilirliği büyük ölçüde kodlama işlemine bağlıdır. Bu da aynı kodlayıcının aynı metni aynı şekilde kodlamalarını ya da aynı kodlayıcının metni iki farklı zamanda aynı şekilde kodlamasını gerektirmektedir (Bilgin, 2014). Bu çalışmada veri analizi sırasında kodlama tutarlılığını sağlamak için araştırmacı tarafından bir ay ara ile iki defa kodlama yapılmıştır. İki kodlama arasında Miles ve Huberman’ın uyum formülü (Güvenirlik= Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı X 100) kullanılarak kodlamalar arası karşılaştırma yapılmıştır (Miles ve

Huberman, 1994). İki kodlama arasındaki uyum oranı 0,93 olarak elde edilmiştir. Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamanın en önemli stratejilerinden biri verilerin betimsel bir yaklaşımla doğrudan alıntılarla sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak ve tablolara yansıyan verileri desteklemek amacıyla bazı öğrencilerin görüşleri doğrudan alıntılanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde lise öğrencilerinin verdikleri cevaplar analiz edilerek, tarih öğrenme motivasyonlarını azaltan faktörlere ilişkin görüşleri ve motivasyonu artırma konusunda önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öncelikle öğrencilerin öğrenme motivasyonu eksikliğinin onları etkileme düzeyine bakılmıştır. Elde edilen bulgular alt problemler doğrultusunda sunulmuştur.

Tarih Derslerinde Öğrenme Motivasyonu Eksikliğinin Öğrencileri Etkilemeyi Düzeyi

Araştırmanın ilk alt probleminde, tarih öğrenmeye karşı öğrenci motivasyonunun veya öğrenme isteği eksikliğinin, öğrencileri ne düzeyde etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Tarih Öğrenmeye Karşı Motivasyon Eksikliğinin Öğrenciyi Etkileme Düzeyi

Öğrenci Görüşleri	Kız Öğrenci		Erkek Öğrenci	
	f	%	f	%
Çok Etkiler	120	54	50	40
Etkilemez	52	23	48	38
Kısmen etkiler	51	23	28	22
Toplam	223	100	126	100

Tablo 3’e göre kız öğrencilerin %54’ü motivasyon eksikliğinden çok etkilenmektedir. %23’ü etkilenmezken, %23’ü kısmen etkilendiklerini ifade etmektedir. Erkek öğrencilerin ise %40’ı motivasyon eksikliğinden çok etkilenirken, %38’i etkilenmediğini, %22’si kısmen etkilendiğini belirtmiştir.

Motivasyon eksikliğinden fazlasıyla etkilenen öğrencilerin, tarih dersine karşı olumsuz tutum geliştirdiği görülmektedir. K12’nin “Çalışma isteğimi öldürmekte”, K25’in “Kendi tarihimizi öğrenmeyi istemeyecek kadar etkiliyor” ve K122 “Çok etkiliyor valla. Allah’ım tarih ne işime yarayacak ki” şeklinde ifadeleri bu gerçeği ortaya koymaktadır.

Öğrenme motivasyonu yüksek olan öğrencilerin, öğretmenlerine yönelik güçlü bir sevgiye sahip oldukları ve buna bağlı olarak tarih derslerinde öğrenme motivasyonu sorunu yaşamadıkları anlaşılmaktadır. Bundan dolayı motivasyon eksikliğinden etkilenmemektedirler. Bu duruma E93’ün “öğrenme isteğim yerinde çünkü hocamı çok seviyorum” E107’nin “Beni etkilemiyor, çünkü tarih dersini ve öğretmenimi çok seviyorum” cümleleri örnek gösterilebilir.

Motivasyon eksikliğinin kendilerini kısmen etkilediğini belirten öğrenciler, motivasyon sorununu kendi bireysel çabaları ile ilişkilendirmektedirler. Örneğin, E21 “Beni yarı yarıya etkiliyor. Her şey kendimde bitiyor” K135 “Orta derecede etkiliyor. Eve gidince kendim çalışmak zorunda kalıyorum” demektedir.

Lise Öğrencilerine Göre Öğrencilerin Tarih Öğrenme Motivasyonunu Azaltan Faktörler

Araştırmanın ikinci alt probleminde, lise öğrencilerine göre öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonunu azaltan faktörler değerlendirilmiştir. Motivasyonu azaltan faktörler iç ve dış olarak ele alınmış ve ulaşılan bulgular Tablo 4 ve Tablo 5’e yansıtılmıştır.

Tablo 4. Lise Öğrencilerine Göre Öğrencilerin Tarih Öğrenme Motivasyonlarını Azaltan İç Faktörler

Tema	Kodlar	-f-
Öğrenci	Öğrencinin dikkat dağınıklığı	19
	Öğrencinin tarih öğrenmeye ilgi duymaması	17
	Öğrencinin ruhsal ve fiziksel durumu	13
	Öğrencinin bilişsel becerilerinin ve temelinin zayıf olması	12
	Öğrencinin sayısal derslere yönelmesi	6
Toplam		67

Öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını azaltan iç faktörleri ortaya koyan Tablo 4’de öğrenci, 67 frekansla tek tema olarak yer almaktadır. Bu temada öğrencinin dikkat dağınıklığı, tarih öğrenme motivasyonunun azalmasında en güçlü etkiye sahiptir. Örneğin, E89, K171, K172 ve K218 için özellikle “dikkat dağınıklığı” motivasyonu düşüren temel sebeptir. Tablo 4’e göre öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını azaltan faktörlerden diğeri, öğrencinin tarihe karşı ilgi ve sevgisinin olmamasıdır. K157 ve K158’in “Tarihi sevmiyorum” ifadeleri bu duruma örnek gösterilebilir. Motivasyon düşüklüğünün gerekçesini “Tarih dersinin ilgimi çekmemesi” diye açıklayan E52, K15 ve K128 için de benzer durum söz konusudur. Öğrencinin ruhsal ve fiziksel durumu öğrenme motivasyonunu azaltan diğer bir etken olarak tabloda yer almaktadır. Özellikle öğrencilerin uykusuz olmaları, derse uykulu gelmeleri, derste uyku hali hissetmeleri öğrenme motivasyonlarını azaltmaktadır. Örneğin K11, K7, K10 ve K137 motivasyon düşüklüğünün sebebini “Uykunun olması” şeklinde açıklamaktadır. Tablo 4’e göre öğrencilerin bilişsel becerilerindeki ve temel bilgilerindeki eksiklik öğrenme motivasyon açısından olumsuz bir etkiye sahiptir. K19’un “Yorum sorularında çok iyi değilim”, K106 ve K130’un “Tarihleri aklımda tutamıyorum”, K173’ün “Olayları sıraya koymak zor” K221’nin “Öğrendiklerimi unutmam sorun” ifadelerinden anlaşıldığı gibi, öğrencilerin ezberleme, yorumlama, hatırlama, kronolojik düşünme konusundaki eksikleri ve zorlukları öğrenme motivasyonunu düşüren faktörlerdir. Tabloya göre, öğrencilerin temel ve geçmişe dönük bilgi eksikleri, yeni konuları anlamalarını zorlaştırırken, öğrenme motivasyonlarını da düşürmektedir. Örneğin, E90, K178 ve K207 için sorun “Tarihte sağlam bir temelin olmaması ve bilgi eksikliğidir.” Bunların dışında öğrencilerin kendilerini sayısalcı/sayısal olarak değerlendirmeleri, sözel bir ders olan tarihe ilgi göstermemelerine yol açmaktadır. E9 bu durumu “Sayısalcı olmam motivasyonumu etkiliyor”

diye ifade etmektedir. E4, E5, K8, E10, E73, K96'ya göre "Sayısala yönelme, sayısalcı olma" tarih öğrenme motivasyonunu azaltmaktadır.

Tablo 5. Lise Öğrencilerine Göre Öğrencilerin Tarih Öğrenme Motivasyonlarını Azaltan Dış Faktörler

Tema	Kodlar	-f-
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Dersin/Konunun akıcı ve ilgi çekici anlatılmaması	40
	Derste sürekli yazı yazmak	9
	Görsellerin az olması	7
	Derslerin farklı etkinlik ve çalışmalarla desteklenmemesi	4
	Bilgisayar ve video kullanılmaması	4
	Tarihin ezberci öğretilmesi	3
	Ödevlerin fazla olması	3
	Derslerin not tutulmadan işlenmesi	2
	Önceki konuyu anlamadan diğer konuyu işlemek	2
	Derste hikaye ve efsanelerin kullanılmaması	2
	Ders kitabının olmaması	2
	Herşeyi yargılamak	1
	Ezber yaptırılıp sorularda yorum sorulması	1
	Tarihi olayları sabit fikirlerle yorumlamak	1
Toplam	81	
Tarih Dersi	Ezber dersi olması	25
	Tarih dersinin sıkıcı ve monoton olması	16
	Sözel bir ders olması	13
	Tarih dersinin eskileri anlatması	1
	Tarihe önem verilmemesi	4
	Toplam	59
Sınıf Atmosferi/ Disiplini	Sınıf ortamının gürültülü olması/gereksiz konuşma	37
	Sınıf ortamı/koşulları	15
	Sınıfta öğrenciler arası anlaşamama	1
	Toplam	53
Öğretmen	Öğretmenin kendisi / tavrı/tutumu	20
	Öğretmenin anlatım tarzı	15
	Toplam	35
Program ve İçerik	Uzun, karışık ve sıkıcı konular	16
	Bazı gereksiz bilgiler/bilgi fazlalığı	8
	Her konunun ilgi çekici olmaması	7
	Konu tekrarlarının fazla olması	2
	Sık program değişikliği	2
	Toplam	35
Dikkat Dağıtan Faktörler	Çevresel faktörler	5
	Ders saatlerinin son saate gelmesi	4
	Teknoloji/televizyon/telefon	1
	Toplam	10

Tablo 5'e göre öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını azaltan dış faktörler 6 tema altında toplanmaktadır. Bu temalar, 81 frekansla öğretim yöntem ve teknikleri, 59 frekansla tarih dersi, 53 frekansla sınıf atmosferi/ disiplini, 35 frekansla öğretmen, 35 frekansla program ve içerik, 10 frekansla dikkat dağıtan faktörlerdir.

Birinci tema olan öğretim yöntem ve teknikleri, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonları üzerinde oldukça büyük bir etkiye sahiptir. Özellikle dersin/konunun akıcı ve ilgi çekici anlatılmaması çok sayıda öğrenci için ciddi bir problemdir. Örneğin, K105 "Öğretmenlerin düz bir şekilde konuşmaları beni etkilemiyor" demektedir. Aynı

zamanda dersin kitaptan okunması ve sıkıcı anlatım şekli (K54, K109, K194, K215, E71), konuların merak uyandırmadan anlatılması (K25), öğrencilerin dile getirdiği motivasyonu düşüren anlatım yöntemlerindedir. Tablo 5'e göre derste öğretmenin sürekli yazı yazdırmasından dolayı öğrenciler motivasyon sorunu yaşamaktadırlar. E87'in "Ama sürekli kitaptan işleyip sonra yazı yazdıran hoca bu dersi öğrenciye sevdiremez" şeklinde ifade ettiği görüşü bu durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır. K26, E18, E22, E27, E126 ve K198 de derste sadece yazı yazmanın motivasyonlarını azalttığını belirten öğrenciler arasındadır. Ders işlenişinde görsellerin azlığı öğrenme motivasyonunu azaltması bakımından öğrencilerin dikkat çektiği diğer bir konudur. K216 motivasyonunun azalma sebebini şu şekilde ifade etmektedir: "İlgi çekici görsellerin ve videoların az olması" E119 ise "Dersin işleniş çok sıradan, görsel öğelerle desteklenmeli" diye görüşünü belirtmektedir. Ders işlenişinde görsel öğelerin yetersizliği, K2, K99, K101, K102, K110 gibi öğrenciler için de motivasyon sorunudur. Derslerin farklı etkinlik ve çalışmalarla desteklenmemesi öğrenci motivasyonunu azaltan durumlardan biri olarak tabloya yansımaktadır. K118 ve E120 için tarihte öğrenme motivasyonunu azaltan faktör "Materyallerin yetersiz olmasıdır", K220 "Aktivitenin az olması motivasyonum düşüyor" demektedir. K102, K110, E126, K216 için ise derste bilgisayar ve videoların kullanılmaması derse olan ilgiyi azaltıp motivasyonu düşürmektedir. E76, K95 ve K151 dersin ezbere yönelik işlenmesini sorun olarak görmektedir. E76'nın şu ifadeleri bu duruma örnek verilebilir: "Tarihin ezberci bir sistemle öğretilmesi, öğrencilerin ezberlemeye itilmesi." K13, E62 ve K193 için ödevlerin fazlalığı motivasyonu azaltmaktadır. Örneğin, K193 ödevlerle ilgili problemi şu şekilde ifade etmektedir: "Sürekli ödev olmasından dolayı diğer sevdiğimiz derslere vakit ayıramamamız." Bunların dışında öğrencilerden bazıları derslerin not tutulmadan işlenmesini (K135, K161, K184), önceki konuyu anlamadan diğer konuya geçilmesini (K47, K52), derste hikaye ve efsanelerin kullanılmamasını (K2, K134), her şeyi yargılamayı (K214, K223, K196), ezber yaptırılıp sorularda yorum sorulmasını (K96), tarihi olayların dar görüşlü ve sabit fikirlerle yorumlanmasını (E75) motivasyon açısından sorun olarak değerlendirmektedir ve öğrencinin tarih öğrenme motivasyonunu azalttığını düşünmektedir.

Tarih dersi ve dolayısıyla tarih dersine karşı öğrencilerin yaklaşımı öğrenme motivasyonunu düşüren önemli bir faktör olarak Tablo 5'in ikinci temasını oluşturmaktadır. Tarih dersinin niteliğine ilişkin en çok ifade edilen etken tarih dersinin ezber dersi olmasıdır. Tarihin ezber dersi olduğunu vurgulayan E8 "Çok fazla ezber gerektirdiği için öğrenme isteğim azalıyor" demektedir. K21 ise "Fazlasıyla ezber dersi olmasından dolayı sevmiyorum" şeklinde düşüncelerini ifade etmektedir. K2, E14, K138, K159 için "Dersin monoton ve sıkıcı olması" sorundur. Tablo 5'e göre öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını azaltan önemli faktörlerden biri de tarihin sözel bir ders olmasıdır. K64'ün şu sözleri bu duruma örnek gösterilebilir: "Sözel bir ders olduğu için arada uyku geliyor", "K65 ise "Tarihi sevmiyorum. Sözel alanlara karşı böyle bir duygum var" diye ifade ettiği düşüncelerinde aslında sözel derslere kişisel ilgisinin olmadığını da ön plana çıkarmaktadır. K60 "Tarihin eskileri anlatmasını" motivasyon sorunu görünürken, K96, E82, E84 ve K154 için "Tarihe gereken önemin verilmemesi" bir problemdir.

Tablo 5'in üçüncü teması sınıf atmosferi ve disiplindir. Öğrenme motivasyonunu düşüren bir faktör olarak öğrencilerin en çok ifade ettiği problemlerden biridir. Ders ve sınıf ortamının gürültülü olması ve gereksiz konuşmalar öğrenme motivasyonu açısından sorundur ve öğrencileri olumsuz etkilemektedir. E109 "Sınıfta fazla gürültü olması öğrenme isteğimi azaltıyor" diye bu durumu ifade etmektedir. K204 "Derste gürültü olması anlamamızı, direk motivasyon eksikliği ile etkiler, o dersten soğursunuz" şeklinde gürültülü ders ortamının motivasyon üzerindeki olumsuz etkisine vurgu yapmaktadır. Öğrenme ortamında motivasyonu azaltan bir diğer durum, sınıf ortamı ve koşullarıdır. Örneğin, K62 "Derste uykum geliyor, sınıfımız aşırı sıcak ve bunaltıcı" demektedir. Sınıf ortamı ve koşullarından olumsuz etkilenecek motivasyonu azalan öğrenciler arasında K56, K61, E37, K99, K111 de sayılabilir. K117 ise "Sınıftaki öğrenciler arası anlaşamamayı" öğrenme motivasyonunu azaltıcı etken olarak ifade etmektedir.

Tablo 5'in dördüncü temasında öğrenme motivasyonunu düşüren faktör olarak öğretmen yer almaktadır. Öğrencilerin bir kısmı tarih öğrenme motivasyonlarının azalmasını, doğrudan öğretmen etkenine bağlamaktadırlar. Örneğin, K91 "Benim için öğretmen çok önemli bir faktör, ilkökul ve ortaokul hayatım boyunca tarih dersini bir türlü sevemedim" demektedir. E114 bu konudaki görüşlerini şu şekilde anlatmaktadır: "Benim için motivasyonu etkileyen en önemli etken öğretmendir." Öğrencilerden bazılarında göre ise öğretmenlerin dersteki tutum ve tavırları, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını azaltmaktadır ve güçlü bir etkiye sahiptir. K94 için "öğretmenin karakteri", K192 için "öğretmenin neşeli olması" önemlidir. E92 bu etkiyi "Öğretmenin isteksizliği" diye belirtmektedir. Tabloya göre, öğretmenlerin derste kullandıkları yöntem ve teknikler öğrencinin tarih öğrenme motivasyonunu azaltan önemli faktörlerden biridir. Özellikle Öğretmenin dersi anlatış şekli önemli bir etkiye sahiptir. E61 "Öğretmenin anlatım hızına", K208 ve K115 "Öğretmenin anlatım tekniğine" vurgu yapmaktadır. E62 ise "Hocanın sesi bile beni etkiler" demektedir. Öğrenciler bu cümlelerinde, öğretim yöntem ve tekniklerine işaret etmekle beraber özellikle öğretmen vurgusunu çok yapmaktadırlar.

Tablo 5'in beşinci teması program ve içeriktir. Bu temada öğrencilere göre uzun, karışık ve sıkıcı konular, gereksiz bilgiler/bilgi fazlalığı önemli bir problemdir. Örneğin, K92 ve K93 için "Tarihin (doğal olarak) uzun bir süreç olması, çok konu ve ayrıntı barındırması" tarih öğretimi için yorucu ve motivasyon düşürücüdür. Tabloya göre, uzun karmaşık ve sıkıcı konuların yanısıra tarihteki bilgi fazlalığı da öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir. K103 için "Bir sürü padişah, savaş, dönem olması", K58 ve K174 için "Bir çok farklı terim, isim ve tarihlerin olması", motivasyon azaltan kafa karıştırıcı bir yoğunluktur. Tabloya göre motivasyon konusunda bir diğer sorun her konunun öğrencinin ilgisini çekmemesidir. "K68 "Biz gerçek tarihi öğrenmek istiyoruz, ilgimizi çekecek şeyler" derken, K80 ise "İlgi çekmeyen konuyla da dersten koparım" diye düşüncelerini ifade etmektedir. Bu şekilde kendi öğrenme motivasyonları için konunun önemine işaret etmektedirler. K86 için "Cumhuriyet dönemi", E66 için "Türk tarihi" dışındaki konular ilgi çekici değildir. Böylece ilgilendikleri konular ile motivasyonları arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadırlar. Öğrencilerin öğrenme

motivasyonlarını düşüren bir diğer problem, tarih programlarındaki konu tekrarlarıdır. K95 için “Konu bütünlüğünün olmaması ve tekrar eden konular”, K35 için “Senelerdir hep aynı konuyu görmek” motivasyonlarını etkileyen olumsuz bir durumdur. K33 ve K36’ ya göre ise program değişikliği ile konular sıkıcı hale gelmiştir ve bu da öğrenme motivasyonlarını düşürmektedir.

Dikkat dağıtan faktörler, Tablo 5’e altıncı tema olarak yansıtılmıştır. Bunlar çevresel faktörler, ders saatlerinin son saate gelmesi, teknoloji/televizyon/telefondur. K34, E85, E104 ve K182 motivasyonlarını azaltan çevresel faktörler olarak “arkadaş çevresini” göstermektedirler. Ders saatlerinin son saate gelmesi E81, E88, K195, K222 için motivasyon azaltıcı bir durumdur. Çünkü son saatlerdeki tarih derslerinde, dikkatlerini toplama konusunda zorlanmaktadırlar. E25 için ise “teknoloji, televizyon, telefon” dersteki öğrenme motivasyonunu azaltmaktadır.

Lise Öğrencilerinin Tarih Derslerindeki Öğrenme Motivasyonu Eksikliğine Karşı Geliştirdiği Çözümler

Tarih derslerinde, motivasyon eksikliğine karşı öğrenciler ne tür çözümler geliştirmektedir sorusu araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturmaktadır. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Tarih Derslerinde Motivasyon Eksikliğine Karşı Öğrencilerin Geliştirdikleri Çözümler

Tema	Kodlar	-f-
Duyuşsal Öğrenme Stratejileri Kullanma	Problem durumdan kaçma/umursamama	99
	Dersi zevkli/eğlenceli hale getirmeye çalışma	14
	Dersi/konuyu anlamaya, öğrenmeye çalışma	14
	Tarihi sevmeye, tarihe karşı ilgi ve merakını uyandırmaya çalışma	8
	Tarihi öğrenme zorunluluğu hissetme	6
	Tarihi olayı gözünde canlandırma/ olayın içinde hissetme	5
	Sadece ilgisini çeken konulara çalışma	4
	Tarihi bilgiyi hikayeleştirerek çalışma	4
	Derste uyanık ve enerjik kalmaya çalışma	4
	Tarihe değer yükleme	2
	Özgüvenli hissetmeye çalışma	1
Toplam		161
Öğrenmede Yineleme Anlamlandırma ve Örgütlenme Stratejileri Kullanma	Tekrar etme, ezber yapma	35
	Dikkatli, odaklanarak dinleme	31
	Daha fazla ders çalışma, derse hazırlıklı gelme	17
	Test çözme/sınava çalışma	11
	Not alma ve özet çıkarma	10
	Derse katılma	3
	Kodlayarak çalışma	2
	Önemli yerlerin altını çizme	1
	Konuları kendi düşünceleri ile açıklama	1
	Küçük notlar çıkarıp duvara yapıştırma	1
	Toplam	
Farklı Materyallerden Yararlanma	Tarihi roman, hikaye, kitap ve makale okuma	13
	Araştırma yapma/başka kaynaklardan yararlanma	11
	Video izleme	10
	Tarihi film, dizi ve belgesel izleme	9
	Toplam	
Öğrenme Ortamını Düzenleme	Sınıfı susturmaya/ sessizleştirmeye çalışmak	10
	Ön sırada oturma	1
	Toplam	
Öğretmen Desteği	Ders öğretmeniyle konuşma/yakın olma	4
	Daha iyi anlatan öğretmenlerden destek alma	3
	Toplam	

Tablo 6’da görüşler 5 tema altında toplanmaktadır. Bu temalar, 161 frekansla duyuşsal öğrenme stratejileri kullanma, 112 frekansla öğrenmede yineleme anlamlandırma ve örgütleme stratejileri kullanma, 43 frekansla farklı materyallerden yararlanma, 11 frekansla öğrenme ortamını düzenleme ve 7 frekansla öğretmen desteğidir.

Tablo 6’nın birinci temasına göre, öğrenme motivasyonu eksikliğinde öğrencilerin en çok duyuşsal öğrenme stratejileri kullanmaya yöneldikleri anlaşılmaktadır. Ancak öğrencilerin önemli bir kısmı tarih öğrenmeye karşı düşük motivasyonları ile ilgili problemlerden kaçma, umursamama eğilimindedirler. K11’in “Uyuyarak bütün sorunları ortadan kaldırıyorum”, K6’nın “Anlamak istemiyorum” K8’in “Uğraşmayı bırakıyorum” K9’un “Hiçbir şey yapmıyorum” E70’in “Ne yapacağımı bilmediğimden bir şey yapmıyorum” şeklindeki ifadeleri bu durumu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin tarih öğrenmeye karşı motivasyonlarını artırmak için en çok üzerinde durdukları duyuşsal strateji, dersi zevkli, eğlenceli hale getirmeye çalışmadır. Örneğin, E14, K20, K55, K210 dersi ve konuyu kendilerince eğlenceli hale getirmeye çalıştıklarını ifade etmektedirler. Konuyu anlamaya ve öğrenmeye çabalamak, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını artırmak için kullandıkları stratejilerden biridir. E13 “Dersi dinlemeye, anlamaya çalışıyorum”, K110 “Daha çok öğrenmeye uğraşıyorum”, K133 “Kendimi zorluyorum” şeklinde çabalarını açıklamaktadırlar. Tabloda yer alan ve öğrencilerin kullandığı diğer bir öğrenme stratejisi, tarih dersine karşı ilgi ve meraklarını artırmaya çalışmaktır. Bu durum için K4’ün “Tarihi sevmeye çalışıyorum”, K67 ve E115’in “İlgimi çeken taraflarını yakalamaya çalışıyorum” ifadeleri örnek verilebilir. Tarihi öğrenme zorunluluğu hissetme, başka deyişle tarih öğrenmeyi ihtiyaç olarak görmeye çalışma çabası, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını artırmak amacıyla kullandıkları duyuşsal stratejilerden biridir. Kimi öğrenci bu zorunluluğu, üniversite giriş sınavı ile (K1), kimi Türk gencinin tarihini bilmesi gerektiği düşüncesi ile ilişkilendirmektedir. Tabloda yer alan ve öğrencilerin kullandığı diğer duyuşsal strateji, tarihi olayı gözünde canlandırma ve olayın içinde hissetmedir (K105, E80). Böylece öğrenciler kendilerine uzak gelen bilgiyi kafalarının içinde canlandırarak, zihinlerinde o döneminin tablosunu çizmektedirler. Bunların dışında, öğrencilerin kullandığı bazı stratejiler ise şunlardır: Sadece ilgi duyduğu konulara çalışmak (K151), konuyu zihinde hikâyeleştirerek eğlenceli hale getirmek (K93), derste uyanık ve enerjik kalmaya çalışmak (K104), kendini özgüvenli hissetmeye çalışmak (E102). K209’un “Tarih öğrenmek her Türk gencinin görevi. Ben kendi görevimi elimden geldiğince yapmaya çalışıyorum. Atalarımın emanetine elimden geldiğince sahip çıkacağım” cümleleri ise öğrencilerin tarihe değer yükleyerek öğrenme motivasyonlarını artırmaya çalıştıklarını göstermektedir.

Tablo 6’da ikinci tema, öğrenmede yineleme, anlamlandırma ve örgütleme stratejileri kullanmadır. Bu temada öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için en çok kullandığı strateji tekrar etme, ezber yapmadır. K31 ve E55 “Dersi tekrar etmeye çalışıyorum”, K70 “Ezber dayalı çalışma yapıyorum”, K198 ise “Bol bol ezber” derken öğrenmede tekrar ve dikkat stratejileri kullandıklarını ortaya koymaktadırlar. Bu aynı zamanda tarihin ezber dersi olarak algılanmasını da pekiştirmektedir. Dikkatli ve odaklanarak dinleme de öğrencilerin motivasyonlarını

artırmak için en çok tercih ettiği yöntemlerden biridir. Örneğin, E8, K57, E90, K202 dersi daha dikkatli ve yoğunlaşarak dinlediklerini belirtmişlerdir. E39, E64, E123, K222 ise derse daha çok çalışmak, özellikle evde önceden çalışıp gelmek şeklinde bir yöntemi tercih etmektedirler. Öğrencilerin motivasyonlarını güçlü tutmak için kullandıkları bir diğer strateji test çözmek ve sınava çalışmaktır. Bu durumu, K35 “Sıkılsam da çalışmaya ve test çözmeye devam ediyorum” diye ifade etmektedir. Öğrencilerden E52 ve K106 için de test çözüp sınavlara çalışmak motivasyonu artırma aracıdır. Bazı öğrenciler not alma ve özet çıkarmayı tercih etmektedir (K12, K36). E94 “Derse katılıyorum çünkü katılmasam uykum geliyor”, K145 “Kodlayarak çalışıyorum böylece daha eğlenceli oluyor”, K114 “Önemli yerlerin altını renkli kalemlerle çizerim”, K121 “Konuları kendi düşüncelerimle açıklamaya çalışıyorum”, K218 “Küçük notlar yazarak odamdaki duvarlara yapıştırıyorum” şeklindeki ifadelerinde motivasyonlarını artırmak için kullandıkları tekrar ve dikkat stratejilerine vurgu yapmaktadırlar.

Farklı materyallerden yararlanma Tablo 6’nın üçüncü temasıdır. Bu temada öğrencilerin tarih öğrenmeye karşı öğrenme motivasyonlarını artırmak ve sürdürmek için en fazla tarihi roman, hikaye kitap ve makale okumayı tercih ettikleri görülmektedir. Örneğin, K2 “Hikayeler okuyup konularla ilgili araştırmalara başvururum” demektedir. Tarihi roman, hikaye, kitap ve makale okuyarak motivasyon sorununu çözmek isteyen öğrenciler arasında E11, K33, K136, K175’de bulunmaktadır. Araştırma yapmak, bazı öğrencilerin motivasyonunu artırmak için kullandığı bir yöntem olarak tabloya yansımaktadır. K154 bu çabasını şu şekilde ifade etmektedir: “Doğru yazan, anlatan kaynakları arama çabası içerisine giriyorum.” E76’da tarihi gerçekleri araştırma üzerinden motivasyonunu artırdığını düşünmektedir. Ancak bu cümlelerde öğrencilerin okullarda öğrendiği tarihi bilgiye güven sorunu yaşadıkları da hissedilmektedir. K53, K160, E126, E98 ise videolar üzerinden konu tekrarı yaparak, motivasyon videoları izleyerek ve internetten araştırma yaparak öğrenme motivasyonlarını artırmaya çabalayan öğrenciler arasındadır. Tabloya göre, bazı öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını artırma yöntemi tarihi film, dizi ve belgesel izlemektir. Bunlardan biri olan K25 bunu şöyle ifade etmektedir: “Tarihimizi anlatan filmler izliyorum. Dönem kıyafetlerini inceliyorum.” K95 belgesel, E101 ise tarihi dizi izlemeyi sevdiğini ve bu yolla tarih öğrenmeye çalıştıklarını belirtmektedir.

Tablo 6’nın dördüncü teması öğrenme ortamını düzenlemedir. Tabloya göre, sınıfı susturmaya çalışmak, öğrencilerin öğrenme ortamını düzenleme ile ilgili yaptıkları en belirgin davranıştır. E120’nin “Sınıfı sessiz bir ortam haline getirmeye çalışıyorum” ve K196’nın “Motivasyonumu bozan kişileri uyarırım” ifadeleri buna örnek gösterilebilir. E123 ise ön sırada oturarak motivasyonunu güçlü tutmaya çalışmaktadır.

Tablo 6’nın beşinci teması ise öğretmen desteğidir. Tabloya göre bazı öğrenciler, öğretmenlerden destek alarak motivasyonlarını artırmaya çalışmaktadırlar. Bu ders öğretmeni ile konuşma olabilirken, daha iyi anlatan öğretmenlere yaklaşma şeklinde de olabilmektedir. Örneğin, E91 “Daha iyi anlatan hocaların tenefüste yanına giderim” demektedir. K180 ve K208 de öğretmenlerle konuşup, dersi farklı öğretmenler aracılığıyla anlamaya çalışan öğrenciler arasındadır.

Yukarıdaki temaların dışında araştırmaya katılan 41 öğrenci, tarih öğrenmeye karşı motivasyonları güçlü olduğu ve motivasyon sorunu yaşamadıkları için bir şey yapmadıklarını belirtmiştir. Bu öğrencilerin tarih öğrenmeye karşı içsel bir motivasyona sahip oldukları anlaşılmaktadır. “Öğrenme isteğim azalmadığı için hiç bir şey yapmıyorum” diyen K22 bu duruma örnek gösterilebilir. Aynı şekilde güçlü öğrenme motivasyonuna sahip olan K46 ve E45 için de üstesinden gelinecek bir durum yoktur.

Lise Öğrencilerinin Tarih Derslerinde Öğrenme Motivasyonunu Artırmaya Yönelik Önerileri

Araştırmanın dördüncü alt probleminde lise öğrencilerinin, tarih derslerinde öğrenme motivasyonunu artırmaya yönelik önerileri ele alınmıştır. Öğrencilerin konuya ilişkin önerileri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Tarih Öğrenme Motivasyonunun Artırılmasına Yönelik Öğrencilerin Önerileri

Tema	Kodlar	-f-
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Dersin daha eğlenceli olması	73
	Görsel, işitsel duyuvara hitap eden materyallerin kullanması	46
	Kolaylaştırılarak öğretilmesi	39
	Dersin ilgi çekici, merak uyandırıcı şekilde anlatılması	33
	Tarihi film/dizi/belgesel/videoların izletilmesi	30
	Tarihi mekanlara/müzelere geziler yapılması	27
	Ders oyun ve etkinliklerle işlenmesi	22
	Dersin hikayeleştirerek, hikayelerle anlatılması	20
	Canlandırmalar ve tiyatro yapılması	11
	Tarihin önemi ve değerinin anlatılması	10
	Tarihin kanıt ve belgeler üzerinden objektif öğretilmesi	4
	Soru-cevap şeklinde işlenmesi	3
	Sohbet tarzında işlenmesi	3
	Kitap okutulması	3
	Yorum yapma becerisinin öğretilmesi	1
	Tarih sınav mantığıyla öğretilmemesi	1
	Sözlü yoklama ile bilginin ölçülmesi	1
Toplam	327	
Öğretmen	Öğretmenin öğrenciye olumlu yaklaşması/Kendini sevdirmesi	16
	Öğretmenin dersi akıcı ve eğlenceli anlatması	15
	Öğretmenin öğrencinin derse katılımını teşvik etmesi	4
Toplam	35	
Öğrenme Teknikleri	Öğrencinin kendi kendine tekrar etmesi/test çözmesi/çalışması	15
Toplam	15	
Program İçerik ve Ders Saati	Ders saatinin düzenlenmesi	5
	Öğrencinin ilgisini çeken konuların öğretilmesi	3
	Ders kitaplarının düzenlenmesi	3
	Programın tekrar ve sıkıcı konular içermemesi	2
	Programın sık sık değiştirilmemesi	1
	Toplam	14
Öğrenme Ortamı	Sınıfın sessiz olması	5
	Sınıfın serin olması	4
Toplam	9	

Tablo 7, 5 temadan oluşmaktadır. Bu temalar, 327 frekansla öğretim yöntem ve teknikleri, 35 frekansla öğretmen, 15 frekansla öğrenme teknikleri, 14 frekansla program, içerik ve ders saati ve 9 frekansla öğrenme ortamıdır. Tabloya 327 frekansla yansıyan öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenme motivasyonu açısından öğrencilerin en çok üzerinde durdukları konudur. Bu aynı zamanda öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrenme motivasyonu üzerindeki güçlü etkisini ortaya koymaktadır. Genel olarak tablonun, öğretim sürecinin her bir bileşenine yönelik öneriler içerdiği farkedilmektedir.

Tablo'nun birinci teması olan öğretim yöntem ve tekniklerinde, öğrenciler öncelikle tarihin eğlenceli öğretilmesine vurgu yapmaktadırlar. Örneğin, E8, K15 ve K16'ya göre tarih "Eğlenceli bir şekilde ve daha motive edici" anlatılmalıdır. Öğrencilere göre, tarih derslerinde görsel, işitsel materyallerin daha fazla kullanılması ve bu materyallerin bütün duylara hitap etmesi, öğrenme motivasyonunu artırabilir. K65 görüşünü şöyle açıklamaktadır: "Görsel ve işitsel duyları etkileyecek faktörler kullanılabilir. Resim, figür, müzik gibi." Tabloda yer alan diğer öneri dersin görsellerle desteklenmesidir. Görseller bütün duylara hitap ettiği için öğrenme isteğini artıracak ve bilginin akılda daha kalıcı olmasını sağlayacaktır (K67, K172 ve K175). Sıkıcı, karışık ve yoğun olan tarih konularının kolaylaştırıcı yöntemlerle öğretilmesi, tabloya yansıyan ve öğrencilerin ifade ettiği diğer bir öneridir. K121'nin bu konudaki görüşü şu şekildedir: "Tarihte söz çok uzatılmayıp önemli olan yerlerin, maddeler halinde çeşitli şifrelerle aktarılması gerekir. Bu sayede hem dikkat çekici hem de öğrenmesi kolay olacaktır." K18, K30 ve K99 için bilginin kodlanarak veya şifreleme tekniği ile öğretilmesi gerekmektedir. Konuların yavaş yavaş anlatılması (K142), bilginin sadeleştirilmesi ve yazının azaltılması (K21, E27) ve derslerde aralar verilmesi (E6) öğrencilerin önerdikleri kolaylaştırma yöntemleridir. Öğrencilerin görüşlerine göre, öğrenme motivasyonunun artırılması için kullanılacak yöntemlerden biri de dersin ilgi çekici ve merak uyandıracak şekilde anlatılmasıdır. Bu öneriye E59'un şu ifadeleri örnek gösterilebilir: "Bence tarih sevgisi insanın içinde olan bir şey. Ama dersi sevdirmek için konuyla alakalı ilginç olaylar yazan bir "bunu biliyor muydunuz?" köşesi ders kitaplarına eklenebilir veya hocalar konuyla ilgili ilginç şeyler anlatabilir." Konuyla ilgili ilginç ve dikkat çekici resimler de bu amaçla kullanılabilir (E67). Tabloda yer alan öğrenci görüşlerine göre, tarihi film, dizi, belgesel ve video izletmek, tarih öğrenmeye karşı öğrencinin motivasyonunu artırmada önemli bir etkiye sahiptir. Aynı zamanda tarih derslerinin öğrenci için zevkli, ilgi çekici olmasını sağlamak ve dersi zenginleştirmek için de video, film, belgeseller izlettirilmelidir (K92, K18, E45, K218). Öğrenme motivasyonunun artırılması konusunda öğrencilerin bir diğer görüşü, tarihi mekanlara, müzelere kültürel geziler düzenlenmesidir (K17, K23, E28, E39). Tabloya göre, dersin oyunlarla işlenmesi (K58, K82, K156, K187), hikayeleştirilerek veya hikayelerle anlatılması (K84, K130, K134, E113), derste canlandırmalar, tiyatrolar yapılması (E77, K118, E99) öğrencilerin önerdiği öğrenme motivasyonunu artırıcı yöntem ve teknikleridir. Öğrencilere göre, tarihin önemi ve değeri üzerinden öğretilmesi de motivasyon açısından önemlidir. Örneğin, K63 "Öğrencilere öncelik olarak, kendi tarihini öğrenmenin önemi anlatılmalı, tarihini bilmeyen bir millet geleceğine yön veremez. Eğer bir öğrenci tarihindeki kahramanları öğrenirse, motivasyonu artar, derse ilgisi çoğalır diye düşünüyorum" şeklinde önerisini belirtmektedir. E44, K91, K173 ve E126'da benzer şekilde "Tarihin sadece bir ders olarak değil, gelecek için

önemli ve hayatın bir parçası olarak gösterilip öğretilmesi” gerektiği önerisini getirmektedirler. Bulgulara göre öğrenme motivasyonunu artırmaya yönelik diğer öğrenci önerileri şunlardır: Tarihin anı, kitap, mektup gibi tarihi kanıtlarla öğretimi (E12, E22, E75, E82, K79), derste daha çok soru-cevap tekniğinin kullanılması ve sohbet havasında işlenmesi (K176, K212), öğrenciye yorum yapabilme becerisinin kazandırılması (E76), sınav mantığıyla öğretilmemesi (K28) ve sözlü yoklamalarla öğrenci bilgisinin ölçülmesi (K5).

Tablo 7’nin ikinci teması öğretmendir. Bu temada öğrenciler, öğretmenin dersteki tutum ve yaklaşımını, iletişim becerilerini ve anlatım tarzını ön plana çıkarmaktadırlar. Tabloya göre, öğrenme motivasyonu açısından en önemli noktalardan biri, öğretmenlerin öğrencilere olumlu yaklaşması ve öğretmenin kendini sevdirmesidir. E81 görüşünü şöyle ifade etmektedir: “İlk başta öğretmenlerin sempatik, iyimser ve hoşgörülü olması gerekir. Çünkü öğretmen sevilirse ders de o kadar eğlenceli olur.” K180’ne göre ise “Öğretmenin herkese ayrı bir ilgiyle yaklaşıp onların nasıl öğrenebileceğini anlaması gerekir”. K1 “Başarılı, bilgili bir öğretmen ile tarih dersi çok sevilirse bile öğrencilerin sürünerek ve nefret ederek girdiği bir ders olmaktan çıkıyor” diye ifade ettiği görüşlerinde, öğretmenin öğrenme motivasyonu üzerindeki güçlü etkisine vurgu yapmaktadır. Öğrenciler için, öğretmenin dersi ilgi çekici hale getirmesi (K75), öğrencinin derse katılımını teşvik etmesi (E79, K214, K223), öğrenme motivasyonu açısından önemlidir.

Öğrenme teknikleri Tablo 7’nin üçüncü temasını oluşturmaktadır. Bu temada öğrencinin kendi kendine çabası ve kişisel gayreti ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler motivasyon için kendi kendilerine uygulayacakları öğrenme teknikleri önermektedirler. Örneğin, K53 “Konu tekrarı yapılmalı, ödevler yapılmalı” demektedir. K146 “Bol test çözmeliyiz”, E94 “Kendimizi psikolojik olarak meraklandırmalıyız”, E60 “Derste dinlemiyorsa evde çalışsın” diye görüşlerini anlatmaktadır.

Tablo 7’nin dördüncü teması, program içerik ve ders saatidir. Bu temaya ilişkin önerilerden biri ders saatinin düzenlenmesidir. E32, K59 ve E105’e göre tarih ders saatleri artırılmalı, K206 ve K218’e göre ise azaltılmalıdır. Öğrencilerin görüşlerine göre, öğrencinin ilgisini çeken konuların öğretilmesi (K68, K81, K164), tarih ders kitaplarının kısa, anlaşılır ve renkli olması (K12, K136) veya kitapların daha kapsamlı, öğretici ve açıklayıcı olması (K211) öğrenme motivasyonunu artıracaktır. Tabloda yer alan programa yönelik öneriler, tarih programlarının tekrarlardan, sıkıcı konulardan arındırılması ve sık sık program değişikliğinin yapılmamasıdır (K35, K96, K149).

Tablo 7’nin beşinci temasında öğrenme ortamına yönelik öneriler dikkat çekmektedir. Öğrenme ortamına ilişkin önerilere K69’un “Sınıfın sessiz olmasıyla”, K62’nin “Sınıfımız biraz daha serin olmalı” ifadeleri örnek verilebilir. Dolayısıyla öğrencilere göre, sınıf ortamının sessiz ve serin olması öğrenme motivasyonunu artıracaktır.

Yukarıdaki temalardan başka araştırmaya katılan öğrencilerden 22’si, tarih öğrenmeye karşı motivasyonlarının nasıl artırılacağını bilmediğini ifade ederken, 13 öğrenci herhangi bir cevap vermemiştir. 11 öğrenci ise ilgisiz

cevaplar vermiştir. Toplamda 46 öğrencinin tarih derslerinde öğrenme motivasyonunun nasıl artırılabilceğine ilişkin bir önerisi bulunmamaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinden fayda sağlamalarında ve istedikleri hedeflere ulaşmalarında güçlü bir etkiye sahip olan öğrenme motivasyonu, pek çok faktörden etkilenebilmektedir. Öğrenme motivasyonunu azaltan ya da artıran faktörlerin bilinmesi, öğrencilerin motivasyon sorununun anlaşılması açısından çok önemlidir. Lise öğrencilerinin tarih öğrenme motivasyonunu düşüren faktörleri ve çözüm önerilerini ele alan bu çalışmada ortaya konan bulgular, araştırmaya katılan öğrencilerin tarih öğrenmeye karşı önemli ölçüde motivasyon sorunu yaşadıklarını göstermektedir.

Araştırmaya göre, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını düşüren faktörler iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Öğrencilerin kendini yeterli hissetmemesi ve tarih dersine karşı olumsuz tutumları, öğrenme motivasyonunu düşüren iç faktörlerdir. Özellikle öğrencilerdeki dikkat dağınıklığı tarih öğrenme motivasyonu için önemli bir sorun olarak görülmektedir. Tarih derslerini sevmemeleri, ilgi duymamaları, tarihi bilgiyi ihtiyaç olarak algılamamaları ve bilişsel becerilerinin düşük olmasından dolayı kendilerini yeterli hissetmemeleri gibi nedenler, öğrencilerde tarih öğrenmeye karşı isteksizlik oluşturmaktadır. Güçlü öğrenme motivasyonu için öğrencilerin derse karşı olumlu tutum içinde olması, verilen bilgiye ihtiyaç hissetmesi, öğrendiklerini zevkli ve faydalı bulması gerekmektedir. Çünkü bireyin ilgisi, merakı, ihtiyacı ve yeterlik duygusu, öğrenme motivasyonunu etkileyen içsel faktörlerdir (Akbaba, 2006; Bayraktar, 2015; Filgona vd., 2020; Hatırlı ve Duran, 2018; Slavin, 2013). Bulgulara göre öğrencilerin önemli bir kısmı içsel faktörler nedeniyle tarih öğrenme motivasyonunu güçlü tutmakta zorlanmaktadır.

Araştırmanın bulguları, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonlarını azaltan çok sayıda dış faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenme motivasyonunu azaltan dış faktörlerin, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretmen, sınıf atmosferi, tarih öğretim programları, içerik ve ders kitapları gibi eğitim bileşenlerinin her biriyle ilişkili olduğu farkedilmektedir. Bu bileşenler aynı zamanda tarih öğretiminin sorunlu alanlarıdır (Bal, 2011; Yalavuz, 2006). Dolayısıyla öğrencilerin motivasyonlarını düşüren dış faktörler ile tarih öğretiminin sorunlu alanları arasında güçlü bir benzerlik vardır. Öğrencilere göre, öğrenme motivasyonlarını azaltan en önemli faktör öğretim yöntem ve teknikleridir. Özellikle derslerin aktif olmayan öğretim yöntem ve tekniklerle işlenmesi, dersi sıkıcı hale getirmektedir. Derste görsellerin azlığı, teknolojinin ve farklı materyallerin kullanılmaması, tarihin ezberci yöntemle öğretilmesi, öğrencilerde motivasyon eksikliğini beraberinde getirmektedir. Öğretim yöntem ve teknikleri, tarih eğitiminde motivasyondan ziyade tarih öğretiminin sorunları olarak ele alınmaktadır. Aktekin (2009) "Türkiye'de tarih öğretimi uzun yıllar öğrencilerin aktif olarak derse katılmasına müsait olmadığı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Dersler boyunca öğrencilerin sadece öğretmeni dinlediği veya öğretmen tarafından söylenen şeyleri defterine geçirdiği bu yaklaşım pedagojik açıdan oldukça problemlidir" demektedir. Tarih

öğretimi alanında yapılan çalışmalar, tarih öğretim yöntemlerinden kaynaklanan sorunların, tarih dersine karşı ilgiyi azalttığını ortaya koymaktadır (Aktekin, 2009; Bal, 2011; Şimşek, 2016; Yalavuz, 2006; Yıldız 2003). Bu durumda öğrencilerin yönetime ilişkin görüşleri, literatürdeki bulguları desteklemektedir. Öğrenciyi sınıfta pasif bırakan öğretim yöntemleri, tarih derslerinin monoton, sıkıcı ve ezber dersi olarak algılanmasını da beraberinde getirmektedir (Yıldız, 2003). Sürekli anlatım tekniğinin kullanılması, tarih derslerinin eskileri anlatan bir hikaye gibi değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. Öğrenciler için monoton ve sıkıcı tarih dersinin kendisi, motivasyon düşüklüğündeki en önemli sebeplerden biridir. Tarih eğitimi alanındaki araştırmalar bu problemi uzun yıllardır tartışmaktadır. Tarih derslerinin sıkıcı ve monoton olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır (Aktekin, 2009 ; Bal, 2011; Kabapınar, 1998; Öztaş, 2008; Şimşek, 2016; Üçyiğit, 1977; Yıldız, 2003). Öğrencilerin görüşleri ise bu sorunun ciddi oranda devam ettiğini göstermektedir. Öğrencilere göre tarih öğrenme motivasyonunu düşüren dış faktörlerden biri de sınıf atmosferi ve disiplin sorunudur. Sınıfın gürültülü, sıcak ve havasız olması, sınıf içi çatışmalar dikkat eksikliğine de yol açmaktadır. Sınıfın fiziksel koşullarının ve uygun öğrenme ortamının motivasyonla ilişkisi bilinmektedir. Bu yüzden öğrenme ortamının düzenlenmesi, motivasyon açısından çok önemlidir (Akbaba, 2006). Dolayısıyla öğrencilerin sınıf atmosferine ve disiplinine ilişkin belirttiği motivasyon düşürücü koşullar oldukça anlamlıdır. Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve davranışları, anlatım tarzı bütün alanlarda olduğu gibi tarih dersleri için de inkâr edilemez bir yere sahiptir. Bulgulara göre, öğrenciler öğretmenlerin tavrından, tutumundan ve anlatım tarzından etkilenerek motivasyon sorunu yaşamaktadırlar. Bu da öğrenme motivasyonunu düşüren dış faktörlerden biri olarak çalışmaya yansımaktadır. Köse'ye (2017) göre, öğretmenlerin öğretim ve anlatım tarzlarının yanısıra samimi, eğlenceli, demokratik, idealist, dürüst ve sakin tavırları tarih derslerini sevdirmede çok güçlü bir etkiye sahiptir. Araştırmanın bulguları, tarih ders programlarının ve bilgi yüklü ders içeriklerinin öğrencilerde öğrenme motivasyonu sorunu oluşturan bir diğer dış faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Uzun ve gereksiz konular, tarih, savaş, kişi, yer isimlerini içeren çok detaylı bilgiler ya da tekrar eden konular sorun oluşturmaktadır. Tarih öğretimi alanında ise programa yönelik eleştiriler oldukça eskiye dayanmaktadır. Hatta 1936 yılından itibaren tarih programının yoğunluğu tartışılmaya başlanmıştır (Çapa, 2012). Daha sonra da gündemde kalmaya devam eden program problemi tarih öğretimine ilişkin araştırmalarda sıkça dile getirilmiştir (Aktekin, 2009; Bal, 2011; Köse ve Türkan, 2018; Şimşek, 2016; Yıldız, 2003). Kabapınar (1998) yaptığı bir araştırmasında, 9. sınıf tarih kitabında 100'ü aşkın devlet, hanlık bölge ismini tespit ederken, çok sayıda savaş isminin olduğunu da belirtmiştir. Çok sayıda isim ve kavram öğrenci tarafından ezber yükü olarak algılanmaktadır. Bu da öğrencilerin motivasyonunu azaltmaktadır. Ancak tarih programlarında ve ders kitaplarında, yeni yaklaşımlar bağlamında yapılan değişikliklere rağmen tekrar konular ve karmaşık program sorununun devam ediyor olması, üzerinde düşünülmesi gereken bir problemdir. Çünkü araştırmaya göre tarih öğretiminin bu sorunu, öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Çalışmanın bulgularında, öğrencilerin çevresel faktörlerden, derslerin son saate gelmesinden ve sınıftaki teknolojik aletlerden dolayı öğrenme motivasyonu düşüklüğü yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum dolaylı olarak dikkat eksikliğine yol açmaktadır. Akbaba'ya (2006) göre, güçlü motivasyon için öğrencinin dikkat düzeyi de yüksek olmalıdır. Çünkü eğitim dikkat, gereksinim ve güdülenme (motivasyon) eksenli bir süreçtir

(Aydın, 2006). Dolayısıyla öğrencilerin dikkat dağıtan faktörlerle motivasyon arasında ilişki kurması çok anlamlıdır. Üniversiteye giriş sınavlarında tarih sorusunun azaltılması ve tarih dersinin değer kaybetmesi, öğrencilere göre motivasyonu azaltan diğer bir faktördür. Tarih derslerinin üniversiteye geçişlerde önemli bir katkı yapmaması, tarih öğretiminin bir sorunu olarak literatürde de karşımıza çıkmaktadır (Şimşek, 2016).

Bulgulara göre öğrenciler motivasyon eksikliği karşısında en çok duyuşsal stratejiler kullanmaktadırlar. Araştırmaya katılan pek çok öğrencinin problem durumdan kaçma ve umursamama eğilimi dikkat çekicidir. Umursamamazlık bir öğrenme stratejisi olmamakla birlikte, öğrencilerin duygusal tepkilerinden oluşmaktadır. Friedman ve Mann'a göre umursamazlık, bireyin karar vermesi gereken durumlarda sanki verilecek bir karar yokmuş gibi davranmasıdır (Akt: Aktaş, 2016, s.7). Umursamazlık durumu, öğrencilerin öğrenme konusunda iç motivasyonla düzenleme yapamadıklarını, dış motivasyon kaynaklarına ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Aktaş, 2016). Motivasyon bağlamında, öğrencinin umursamazlığı motivasyonsuzluk olarak ele alınabilir. Motivasyona sahip olmayan bireyler ya harekete geçmemekte ya da amaçsız hareket etmektedirler (Ryan ve Deci, 2000b). Problemden kaçan öğrencilerin bir kısmının, motivasyon sorununu nasıl çözeceklerini bilmedikleri düşünülebilir. Bu aşamada öğretmen, öğretim yöntem ve teknikleri gibi dış motivasyon kaynakları daha önemli hale gelmektedir. Öğrenciler, tarih öğrenme motivasyonlarını artırmak için öncelikle dersi daha eğlenceli hale getirmeye, dersi/konuyu anlamaya, tarihi sevmeye, ilgi ve meraklarını artırmaya çabalamaktadırlar. Zorunluluk hissi ve tarihin değeri üzerinden tarih öğrenmeyi ihtiyaç haline getirme gayretleri de dikkat çekmektedir. Tarihi olayları zihinlerinde canlandırarak kendilerini olayın içinde hissetme, derste enerjik kalmaya çalışma ve kendilerinde özgüven geliştirme diğer duyuşsal stratejiler olarak araştırmaya yansımaktadır. Duyuşsal öğrenme stratejileri, öğrenmede güdüsel ve duygusal engelleri kaldırmaya yardım eden stratejilerdir (Erdem, 2005). Öğrencilerin daha çok duyuşsal stratejileri tercih etmeleri, öncelikle öğrenme motivasyonu önündeki duygusal engelleri kaldırma çabası olarak değerlendirilmelidir. Sonuçta duygusal engeller kalktığında öğrencinin tarih öğrenmeye karşı öğrenme motivasyonu da artacaktır. Sosyal öğrenme kuramında da bireyin yapılan işe yönelik duygusal tepkisi motivasyonu etkileyen üç temel öğeden biridir (Ergür, 2002). Özellikle uyanan ilgi, merak ve ihtiyaç sayesinde, öğrencide tarih öğrenmeye karşı içsel bir motivasyon gelişecektir. İç motivasyonla hareket eden öğrenciler, dış motivasyona ihtiyaç hissetmeden ilgilerini ve meraklarını doyuma ulaştıracak düzenlemeler yapma potansiyele sahiptirler (Ryan ve Deci, 2000a).

Bulgulara göre, bazı öğrenciler öğrenme motivasyonunu yükseltmek için bireysel çalışmalar (Self-study) gerçekleştirmektedir. Motivasyonu olmayan öğrenciler için bu yöntem faydalı görülmektedir (Kaur, 2019). Bireysel çalışmalarında yineleme, anlamlandırma ve örgütlenme stratejilerinden yararlandıkları görülmektedir. Yineleme stratejileri, hatırlanması istenen bilgilerin öğrenilmesini sağlamaktadır, Anlamlandırma ise özet çıkarma, not alma gibi yöntemlerle, bilgi birimleri arasında ilişki kurarak anlamlı öğrenmeyi sağlayan stratejilerdir. Örgütlenme stratejileri öğrencilerin kendi öğrenmelerini düzenlemelerine, yürütmelerine ve denetlemelerine yön vermektedir (Erdem, 2005). Öğrencilerin en çok tercih ettiği strateji tekrar ve ezber yapma

üzerinden yineleme stratejisidir. Öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için özellikle ezbere ve tekrara başvurmaları, tarih öğretiminde ezbere dayalı yöntemin yoğunlukla devam ettiğine işaret etmektedir. Öğrencilerin dikkatli ve odaklanarak dinleme şeklinde ortaya koydukları çözüm ise, derslerin anlatıma dayalı sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır. Not alma, özet çıkarma, test çözme, kodlayarak ve önemli yerlerin altını çizerek çalışma ve duvara küçük notlar yapıştırma, aslında hep bilgiyi daha kolay hatırlamaya yönelik çabalardır. Öğrenciler ezberlenmesi gereken bilgileri örgütleme stratejileri kullanarak aklında tutmaya çalışmaktadırlar. Öğrenciler bu stratejilerden başka, tarih öğrenme motivasyonlarını artırmak için farklı materyallerden yararlanma yoluna başvurmaktadırlar. Bu materyaller arasında, tarihi romanlar, hikayeler, makaleler, kitaplar, videolar, tarihi film ve diziler bulunmaktadır. Bunların dışında öğrenciler öğrenme motivasyonlarını güçlü tutmak için öğrenme ortamlarını düzenlemeye çalışmaktadırlar. Sınıfların sessiz olması öğrenciler için önemlidir. Çünkü gürültülü bir sınıf ortamı, öğrencide yorgunluk oluştururken, öğrenmeyi de zorlaştırmaktadır (Polat ve Kırıkkaya, 2004, Çiftçi ve Kıral, 2020). Bazı öğrenciler ise ders öğretmenleri ile konuşarak ya da daha iyi anlatan öğretmenden dinleyerek, motivasyonunu artırmak konusunda öğretmen desteğini tercih etmektedirler.

Araştırmada ele alınan konulardan biri de lise öğrencilerinin, tarih derslerinde öğrenme motivasyonunu artırmaya yönelik önerileridir. Bulgulara göre öğrenciler öğretim yöntem ve tekniklerine, öğretmene, öğrenme tekniklerine, öğrenme ortamına, tarih programlarına ve ders saatlerine ilişkin öneriler ortaya koymuşlardır. Araştırmaya yansıyan şekliyle, bu alanlar öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını düşüren faktörlerle doğrudan ilişkilidir. Aynı zamanda bu faktörler tarih öğretiminde geliştirilmesi gereken alanlardır (Bal, 2006). Öğrencilerin en çok öneri getirdikleri alan, öğretim yöntem ve teknikleridir. Önerilen yöntem ve teknikler aynı zamanda aktif öğrenme ile de ilişkilidir. Aktif öğrenme, katılımlı öğrenme olarak da tanımlanmaktadır ve tarih öğrenme motivasyonunda önemli bir yere sahiptir (Kaur, 2019). Bulgularda öğrencilerin önemli bir kısmı tarih dersinin eğlenceli öğretimine vurgu yapmıştır. Öğrencilerin tarih öğretiminde eğlenceye vurgu yapması, geri planda tarih derslerini sıkıcı buldukları şeklinde yorumlanabilir. Çok sayıda öğrencinin görsel, işitsel duylara hitap eden materyallerin kullanımını önermesi, tarih dersini daha eğlenceli ve hareketli hale getirme isteklerinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda pek çok duyunun işe koşulmasının öğretimde kalıcılığı ve öğrenmeyi artırdığı da bilinmektedir (Çilenti, 1979; Öztaş, 2008). Özellikle yoğun tarih programları ve fazla içeriğe sahip ders kitaplarının kolaylaştırılarak, konuların sadeleştirilerek öğretilmesi öğrencilerin önerileri arasındadır. Tarihi film ve diziler, müze ve tarihi mekan gezileri, etkinliklerle ders işlemek, canlandırma ve tiyatrolar, tarihi hikayeler, dökümanlarla tarih öğretimi öğrencilerin motivasyonu artırmak için tarih dersinin işlenişine yönelik önerileri arasındadır. Tarih öğretimi alanında yapılan araştırmalar öğrencilerin bu önerilerini destekler mahiyettedir. Örneğin Öztaş'ın (2008) yaptığı bir araştırmada, filmlerle tarih öğretimi neticesinde öğrenci başarısının ve düşünme becerilerinin arttığı gözlenmiştir. Demircioğlu (2007), tarih öğretiminde filmlerin kullanılmasının, tarih derslerini ilgi çekici hale getireceğini ve öğrencilerde motivasyonu artıracaklarını ifade etmektedir. Öztaş (2018) yaptığı diğer bir çalışmada, tarih öğretiminde edebi ürünlerin kullanılması durumunda, öğrencilerin tarihsel düşünme becerileriyle birlikte öğrenme motivasyonlarının da artacağını

belirtmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları olarak müzeler, tarihi mekanlar ve öğretimde yerel tarih çalışmaları öğrenciye anlamlı, pratik, eleştirel fırsatlar sunmaktadır (Ata, 2002). Öğrencilerin akademik başarılarında bir artış gözlenirken, öğrenci bilgiyi keşfetme, ayırt etme, organize etme, kanıt kullanma, çıkarımlar yapma, geçmişle bugün arasında bağlantı kurma, yerel tarih üzerinden ulusal tarih ile ilgili sonuçlara varma becerileri kazandırmaktadır (Akçalı ve Aslan, 2016). Özellikle tarihi mekanların, görme, işitme ve dokunma duyularına hitap etmesinden dolayı öğrencide kalıcı öğrenmelerin oluşmasına yardım ettiği, tarih derslerinin daha eğlenceli geçmesini sağladığı görülmektedir (Yeşilbursa ve Gökkaya, 2009; Şimşek ve Kaymakçı, 2015). Eğlenceli tarih öğretimine vurgu yapan öğrencilerin tarihi mekan ve müzelere gezi önerisi bu anlamda anlaşılabilir ve gerçekçidir. Drama ve tiyatrolarla tarih öğretiminde, öğrenciler eğlenmenin yanısıra tarihi olayları içselleştirme, empati kurabilme, çok perspektifli bakış açısı kazanma fırsatını elde etmektedirler (Şengül, 2010; Uygun ve Pektezel, 2019). Dokümanlarla, fotoğraflarla veya arşiv belgeleriyle tarih öğretimi öğrencinin akademik başarısını yükseltirken, öğrencilere farklı düşünme becerileri kazandırmaktadır. Öğrencinin tarih derslerine karşı olumlu tutum geliştirmesine yol açmaktadır (Işık, 2008; Seyhan, 2018). Öğrencilerin öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin ortaya koyduğu öneriler ve tarih öğretimi ile ilgili literatürde sunulan yöntemler, etkili tarih öğretiminin gereğidir. Etkili ve aktif tarih öğretimi, öğrencilerin ilgileri ve tarih öğrenmeye yönelik motivasyonları üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir (Boadu, 2015; Kaur, 2019). Aynı zamanda aktif öğretim yöntem ve teknikleriyle yapılan tarih öğretimi, ilköğretimden üniversiteye kadar her seviyedeki öğrenciye daha eğlenceli, ilgi çekici ve yararlı gelmektedir. Elban (2017), yaptığı bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin, tarih derslerinde aktif öğretim yöntem ve tekniklerin kullanılması konusunda lise öğrencileriyle aynı görüşlere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, öğrencilerin görüşleri ve literatürün ortaya koyduğu bulgular, tarih derslerinde öğrenme motivasyonunun artması için aktif ve etkili tarih öğretiminin gerekliliğini güçlü bir şekilde göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin, tarih öğrenme motivasyonunu artırmaya yönelik ortaya koydukları önerilerin bir kısmı tarih öğretmenleri ile ilgilidir. Öğrencilere göre, öğretmenin kendini sevdirmesi ve öğrenciye olumlu yaklaşım içinde olması, dersi akıcı ve eğlenceli anlatması, derse öğrenci katılımını sağlaması gereklidir. Öğrencilerin, öğretmenlere ilişkin bu önerileri motivasyon çalışmaları için oldukça anlamlıdır. Çünkü motivasyon çalışmaları öğretmenlere yönelik benzer beklentileri ortaya koymaktadır (Kaur, 2019). Gorham ve Millette (1997), motive edici dört öğretmen davranışından bahsetmektedirler. Bunlar: I. Materyal kullanımında güvenilir, bilgili ve yeterli, II. Sunum becerisi, coşku, mizah duygusu, konuşmanın açıklığı, kendine özgü örnekler, III. Öğrencilerle olumlu ilişki ve onlara karşı olumlu tutum, ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik IV. Yüksek beklentilere dayalı iletişim, olumlu dönüt ve cesaretlendirme (Akt: Sürücü ve Ünal, 2018). 2017'de Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri" belgesinde belirlenen öğretmen yeterlik nitelikleri, motive edici öğretmen davranışları ile paralellik arz etmektedir (MEB, 2017). Bu belgeye göre öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri donanımına sahip olması, mesleğine ve öğrencilere olumlu yaklaşım içinde bulunması beklenmektedir. Akbaba da (2006) benzer şekilde, öğretmen

bilgisi, becerisi, sabrı, sevecenliği, cesaretlendirici tavrıyla öğrencide öğrenme dürtüsü oluşturmaktadır, demektir. Çünkü öğrenme dürtüsü içsel motivasyonun en önemli bileşenlerinden biridir. Öğrenme motivasyonu ile öğretmen arasında oldukça önemli bir ilişki olduğu gerçeği, öğretmenin tavrını ve sınıf içi uygulamalarını daha önemli hale getirmektedir. Bunun yanısıra aktif ve etkili öğretim becerisi, eğitimin en önemli unsurlarından biri olan öğretmenin ayırt edici bir özelliğidir (Boadu, 2015).

Araştırmanın bulgularına göre, öğrenciler kendi öğrenme yöntemlerine ilişkin öneriler de ortaya koymuşlardır. Tarih öğrenme motivasyonunu artırma konusunda öğrencilerin kendi kendine tekrar etmesi, test çözmesi ve kendi kendine çalışması önerileri bulunmaktadır. Bu önerilerde dikkat çeken husus tekrar ederek hatırlamanın artırılması çabasıdır. Bu da tarihin ezber dersi olduğu algısını bir kez daha güçlendirmektedir. Çok test çözme önerisi ise sınav odaklı çalışma anlayışına işaret etmektedir. Dolayısıyla öğrenciler sınavlarda başarılı olmak için tarihe çalışma ihtiyacı hissetmektedir. Motivasyonunu bu ihtiyaç üzerinden artırmaya çalışmaktadırlar. Sınav kaygısı aynı zamanda öğrencilerin motivasyon kaynağı olarak görünmektedir.

Öğrencilerin önerilerinin bir kısmı tarih programı, dersin içeriği ve ders saatleri ile ilgilidir. Öğrenciler mevcut müfredatları çok karışık, konuları uzun ve tekrar buldukları için bilgiyi organize etmekte zorlanmaktadırlar. Bazı konuların öğrenci ilgisini çekmemesi de öğrencinin motivasyonunu etkilemektedir. Bundan dolayı programın sadeleştirilmesini, tekrarların çıkarılmasını, programın sık sık değiştirilmemesini önermektedirler. Bazı öğrenciler için ders saatleri artırılmalı bazıları için de azaltılmalıdır. Öğrencilerin tarih ders programlarına, tekrar eden konulara ve ders saatlerine ilişkin önerileri, tarih öğretimi alanında yeni bir tartışma değildir. Çünkü yoğun tarih ders programları ve tekrar eden konular, tarih öğretiminin uzun süredir önemli bir problemidir (Aktekin, 2009). Şimşek'in (2016) yaptığı bir çalışmada, tarih eğitimi ile içiçie olan, eğitimci, yazar ve öğretmenler, programın yoğunluğu ve ders saatlerinin yetersizliği konusuna dikkat çekmektedirler. Bu durumda, öğrencilerin program ve ders saatlerine ilişkin beklentilerinde haklı oldukları söylenebilir. Öğrencilerin öğrenme motivasyonunun yüksek olması için gerekli gördükleri hususlardan biri de sessiz ve serin sınıf ortamıdır. Bu öneri sınıfın fiziki koşulları ile ilgilidir. Sınıfın gürültüden uzak ve sakin olması, öğrencinin dikkatini toplayabileceği uygun bir öğrenme ortamı için önemlidir (Polat ve Kırıkkaya, 2004).

Sonuç olarak araştırma, hem tarih öğretiminde öğrenci motivasyonuna hem de tarih eğitiminin sorunlarına ışık tutmaktadır. Çünkü lise öğrencilerinin tarih öğrenme motivasyonunu azaltan faktörlerle, tarih eğitiminde problem olarak tartışılan konular paralellik arz etmektedir. Temel problem ise yapılan program değişikliklerine, yeni yaklaşımlara rağmen, tarih öğretiminde yıllardır vurgulanan sorunların devam ediyor ve öğrencilerin öğrenme motivasyonları üzerinde olumsuz etki yapıyor olmasıdır. Bu durumda araştırmanın gerçekleştirildiği okullarda teorikte alınan ideal kararların, uygulamada etkin yürütülemediği ve tarih öğretiminde öğretmen merkezli eğitimin sürdürüldüğü söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları doğrultusunda şu öneriler ileri sürülebilir:

- Tarih öğretiminde, öğretmen merkezli eğitimin sürdürülmesine yol açan koşullar detaylı bir şekilde incelenerek, bu alandaki problemler ortaya çıkarılabilir.
- Öğrenme ile çok güçlü ilişkisi olan motivasyon konusu, tarih öğretiminde farklı boyutları ile ele alınmalıdır. Özellikle öğrenci, öğretmen, öğretim yöntemleri, öğrenme ortamı ve çevresi gibi alanlar araştırmaya açık alanlardır.
- Öğrencilerin tarih öğrenme konusunda iç ve dış motivasyon kaynaklarını ortaya çıkaracak çalışmalar yapılabilir. Böylece tarih öğretimi için yol gösterici veriler elde edilebilir.
- Öğrencilerin tarih öğrenmeye ilişkin motivasyon düzey ve yönelimlerini belirlemek amacıyla motivasyon ölçekleri geliştirilerek, tarih öğretiminde motivasyon farklı boyutlarıyla ele alınabilir.
- Öğrencilerin tarih öğrenme motivasyonları ile tarih eğitiminin sorunları arasındaki ilişkileri ortaya koyan detaylı çalışmalar yapılabilir.
- Tarih öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinin yeni yaklaşımlar ışığında uygulamaya yönelik eğitimlere daha fazla ağırlık vermesi gerekmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen hizmet içi eğitimlerle tarih öğretmenlerinin aktif öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin becerileri artırılabilir.

Etik Metni

Veri toplama sürecinden önce Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Komisyonunun 5 Nisan 2021 tarihli toplantısında 7153 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Bu makalede derginin yazım kuralları, yayın ilkeleri, araştırma ve yayın etiği, dergi etik kuralları takip edilmiştir. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlalin sorumluluğu yazara aittir.

Yazar(lar)ın Katkı Oranı Beyanı: Yazarın bu makaleye katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihî mekanlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Akçalı, A. A., & Aslan, E. (2016). Tarih öğretiminde yerel tarih kullanımının akademik başarıya ve tarihsel düşünme becerilerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 375-397.
- Akhtar, S. N., Iqbal, M., & Tatlah, I. A. (2017). Relationship between intrinsic motivation and students' academic achievement: A secondary level evidence. *Bulletin of Education and Research*, 39(2), 19-29.

- Aktan, S. (2012). *Öğrencilerin akademik başarısı, öz düzenleme becerisi, motivasyonu ve öğretmenlerin öğretim stilleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Aktaş, N. (2016). *Lise öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve karar verme stratejileri* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Aktekin, S. (2009). History education in Turkey. S. Aktekin, P. Harnett, M. Öztürk, & D. Smart (Eds.), *Teaching History And Social Studies For Multicultural Europe* (s. 27-44). Harf Eğitim Yayıncılık
- Alhadi, S., & Saputra, W. N. E. (2017). The relationship between learning motivation and learning outcome of junior high school students in Yogyakarta. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 66, 138-141. <https://doi.org/10.2991/yicemap-17.2017.23>
- Alkan, İ., & Bayri N. (2017). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ile fen başarısı arasındaki ilişki üzerine bir meta analiz çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 865-874. <http://dx.doi.org/10.14582>
- Ames, C. A. (1990). Motivation: What teachers need to know. *Teachers College Record*, 91(3) , 409-421.
- Aydın, A. (2006). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (7. bs.). Tek Ağaç Yayınları.
- Bahadır, H. (2022). *Disiplinlerarası dijital hikâye anlatımı uygulamasının öğrencilerin başarı, motivasyon ve 21. yüzyıl becerilerine etkileri* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler* (11. bs.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bal, M. S. (2011). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çözüm yolları konusunda öğretmen adayı ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 371 – 387.
- Bayraktar, H. V. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish Studies*, 10(3), 1079-1100. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788>
- Bayrakçeken, S., Oktay, Ö., Samancı, O., & Canpolat, N. (2021). Motivasyon kuramları çerçevesinde öğrencilerin öğrenme motivasyonlarının artırılması: Bir derleme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2), 677-698.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Siyasal Kitabevi.
- Boadu, G. (2015). Effective teaching in history: The perspectives of history student-teachers. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(1), 38-51.
- Børhaug, K., & Borgund, S. (2018). Student motivation for social studies—existential exploration or critical engagement. *Journal of Social Science Education*, 17(4), 102-115. <https://dx.doi.org/10.4119/UNIBI/jsse-v17-i4-902>
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. bs.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chua K., & Karpudewan, M. (2017). The role of motivation and perceptions about science laboratory environment on lower secondary students’ attitude towards science. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 18(2), 1-16.

- Cutajar, A. (2017). *Motivation, engagement and understanding in history: A study of using moving-image sources in a Maltese secondary history classroom* [Unpublished doctoral thesis]. University of York.
- Cutajar, A. (2020). Motivation in the history classroom: A Maltese case study. *Malta Review of Educational Reserach*, 14(1), 51-71.
- Çapa, M. (2012). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde Türkiye'de tarih öğretiminin tarihçesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3), 1-28.
- Çiftçi, A. K., & Kiral, B. (2020). Sınıf öğretmenlerinin okul gürültüsüne ilişkin görüşleri. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 128-149.
- Çilenti, K. (1979). *Eğitim Teknolojisi*. Kadioğlu Matbaası.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. Plenum Press.
- Demirci, S., & Köseli, M. (2014). İkincil veri ve içerik analizi. K. Böke (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (s. 319-364). Alfa Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig*, 42, 77-93.
- Diepreye, F. F., & Odukoya, J. A. (2019). The impact of passive and active teaching methods on students' learning among secondary school students in Yenagoa, Bayelsa State. *Journal of Physics: Conference Series*, 1378, 1-5. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1378/2/022099>
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). *Teaching and researching motivation* (2nd ed.). Pearson Education.
- Durmaz, M., & Akkuş, R. (2016). Öz belirleme kuramı perspektifinden matematik kaygısı, motivasyon ve temel psikolojik ihtiyaçlar. *Eğitim ve Bilim*, 183(41), 111-127. <https://doi.org/10.15390/EB.2016.2942>
- Durmaz, A., & Avaraoğulları, A. K. (2016). Sosyal bilgiler derslerinde etkinlik uygulamalarının öğrenci motivasyonuna etkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 995-1010.
- Elban, M. (2017). University students' views on the education and teaching of civilization history: Bayburt University Education Faculty sample. *Journal of Education and Training Studies*, 5(10), 123-136. <https://doi.org/10.11114/jets.v5i10.2560>
- Erdem, A. R. (2005). Öğrenmede etkili yollar: Öğrenme stratejileri ve öğretimi. *İlköğretim Online*, 4(1), 1– 6.
- Ergür, D. O. (2002) Sources of motivation in foreign language learning. *Eğitim ve Bilim*, 27(126), 38-42.
- Fielding, J. (2005). Engaging students in learning history. *Canadian Social Studies*, 39(2). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1073994.pdf>
- Filgona, J., Sakiyo, J., Gwany, D. M., & Okoronka A. U. (2020). Motivation in Learning. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 10(4), 16-37. <https://doi.org/10.9734/AJESS/2020/v10i430273>
- Filiz, B., & Demirhan, G. (2018). Akademik ve spor başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(2), 138-152. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000361
- Frederick, P. J. (1993). Motivating students by active learning in the history classroom. *Perspectives*, 37(7), 15-19.

- Gherasim, L. R., Butnaru, S., & Iacob, L. (2011). The Motivation, Learning Environment and School Achievement. *International Journal of Learning*, 17(12).
https://www.researchgate.net/publication/289703486_The_motivation_learning_environment_and_school_achievement
- Gopalan, V., Bakar, J. A. A., Zulkifli, A. N., Alwi, A., & Mat, R. C. (2017). A review of the motivation theories in learning. *AIP Conference Proceedings*, 1891. <https://doi.org/10.1063/1.5005376>
- Hatırlı, Y., & Duran, Y. (2018). Öğrenmede motivasyonu etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Isparta Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerine bir uygulama. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(2), 330-343. <https://doi.org/10.24289/ijsser.415332>
- Ilgar, Ş. (2004). Motivasyon aktiviteleri ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 211-222.
- Imhof, M., & Spaeth-Hilbert, T. (2013). The role of motivation, cognition, and conscientiousness for academic achievement. *International Journal of Higher Education*, 2(3), 69-80. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v2n3p69>
- Işık, H. (2008). Tarih öğretiminde doküman kullanımının öğrencilerin başarılarına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 389-402.
- İşigüzel, B. (2013). Almanca öğretmen adaylarının Alman diline yönelik motivasyon düzeylerinin saptanması. *Turkish Studies*, 8(12), 607-614.
- Kabapınar, Y. (1998). Kredili sistem ve lise tarih kitapları. S. Özbaran (Ed.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları* (s. 221-236). Dokuz Eylül Yayınları.
- Kaçar, T. (2019). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(5), 2433-2448. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.36834>
- Kaur, K. (2019). *Motivational history teaching methods in high schools of Punjab, India* [Unpublished master thesis]. Vancouver Island University.
- Kaya, R., & Demirel, M. (2010). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları: Erzurum örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 163-177 .
- Kırpık, C. (2009). Tarih ve sosyal bilgiler’de aktif öğrenme. S. Aktekin, P. Harnett, M. Öztürk ve D. Smart (Eds.), *Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi* (s. 65-80). Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Koca, F. (2016). Motivation to Learn and teacher–student relationship. *Journal of International Education and Leadership*, 6(2), 1-20.
- Köse, M. (2017). The role of high school history teachers on university students’ attitudes toward history classes. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17, 1291–1316.
<http://dx.doi.org/10.12738/estp.2017.4.0297>
- Köse, M., & Türkan, F. (2018). Güncellenen 9. sınıf tarih öğretim programı ve ders kitabı hakkında tarih öğretmenlerinin görüşleri. *Tarih Okulu Dergisi*, 11 (XXXVII-2), 152-185.
<http://dx.doi.org/10.14225/Joh1491>
- Lefrançois, G.R. (2000). *Theories of Human Learning*. Wadsworth/Thomson Learning
- Luthans, F. (2011). *Organizational Behavior An Evidence-Based Approach* (12th ed.). McGraw-Hill/Irwin
-

- Mary, O. G., & Familugba, J. O. (2021). The use of technology in teaching and learning of history in secondary schools. *American Journal of Multidisciplinary Research & Development*, 3(6), 43-48.
- Michel, N., Cater, J. J., & Varela, O. (2009). Active versus passive teaching styles: An empirical study of student learning outcomes. *Human Resource Development Quarterly*, 20(4), 397-418. <https://doi.org/10.1002/hrdq.20025>
- Miles, M.B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Sage.
- Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_yyretmenlyk_mesleyy_genel_yeterlykleri.pdf
- Moreno-Vera J. R., Ponsoda-López de Atalaya, S., & Blanes-Mora, R. (2021). By toutatis! trainee teachers' motivation when using comics to learn history. *Frontiers in Psychology*, 12(778792), 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.778792>
- Öztaş, S. (2008). Tarih öğretimi ve filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 543-556.
- Öztaş, S. (2018). Tarih derslerinde bir öğretim materyali: edebî ürünler. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 27-41. <https://doi.org/10.29000/rumelide.417460>
- Polat, S., & Kırıkkaya, E. B. (2004). Gürültünün eğitim-öğretim ortamına etkileri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Türkiye, 1-12.
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54- 67.
- Ryan R. M., & Deci E. L. (2000). Self-Determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Rehman, A., & Haider, K. (2013). The impact of motivation on learning of secondary school students in Karachi: an analytical study. *Educational Research International*, 2(2), 139-147.
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (1998). *Örgütsel Psikoloji*. Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Saeed, S., & Zyngier, D. (2012). How motivation influences student engagement: A qualitative case study. *Journal of Education and Learning*, 1(2), 252-267. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1081372>
- Seifert, T. L. (2004). Understanding student motivation. *Educational Research*, 46(2), 137-149.
- Seven, M. A., & Engin, A. O. (2010). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 189-212.
- Seyhan, A. (2018). Tarih Öğretiminde arşiv belgesi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi. *ERPA International Congresses on Education*, Türkiye, 701-707.
- Slavin, R. E. (2013). Öğrencileri öğrenmeye motive etmek. (G. Yüksel, Çev.). *Eğitim Psikolojisi* (s. 284-312). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Stirling, D. (2014). *Motivation in education*. *Learning Development Institute*, 31. http://www.learndev.org/dl/Stirling_MotEdu.pdf
- Sürücü, A., & Ünal A. (2018). Öğrenci motivasyonunu artıran ve azaltan öğretmen davranışlarının incelenmesi. *Uluslararası toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(8-14), 253-295. <https://doi.org/10.26466/opus.404122>
-

- Şengül, T. (2010). Tarih öğretiminde drama. M. Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri* (s. 241-251). Yeni İnsan Yayınevi.
- Şimşek, A. (2016). Türkiye’de tarih eğitiminin sorunlarına genel bir bakış. *Uluslararası Türk Dünyası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Kongresi, Türkiye*, 115-124.
- Şimşek, A., & Kaymakçı, S. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminin amacı ve kapsamı. A. Şimşek, & S. Kaymakçı (Eds.), *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 2-11). Pegem Akademi.
- Taşgın A., & Tunç, Y.(2018). Effective participation and motivation: An investigation on secondary school students. *World Journal of Education*, 8(1), 8-74. <https://doi.org/10.5430/wje.v8n1p58>
- Takahashi, T. (2018). Motivation of students for learning English in Rwandan schools. *Educational Research*, 28(1), 168-186.
- Tu, S., & Zhou, Y. (2015). A Study on the relationship between motivation and interpretation competence of English majors. *International Journal of Business and Social Science*, 6(7), 214-221.
- Uygun, K., & Pektezel, B. (2019). Sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretiminde drama kullanımı: bir eylem araştırması. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 347-371. <https://doi.org/10.7596/taksad.v8i2.1989>
- Üçyiğit, E. (1977). Okullarımızda tarih öğretimi. *Felsefe Kurumu Seminerleri* (s. 269-275). Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Wlodkowski, R. J. (1978). Motivation and teaching: A practical guide. *National Education Association*.
- Yalavuz, G. (2006). *Türkiye’de tarih öğretiminde aktif yöntemin uygulanışı* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yeşilbursa, C. C., & Gökkaya, A. K. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 181-190.